

PÄÄTÖSASIAKIRJA

JÄSENVALTIOIDEN HALLITUSTEN EDUSTAJIEN KONFERENSSI, joka on kutsuttu koolle Brysseliin 30 päivänä syyskuuta 2003 päättämään yhteisellä sopimuksella sopimuksen Euroopan perustuslaista, ovat sopineet seuraavista teksteistä:

I Sopimus Euroopan perustuslaista

II Euroopan perustuslaista tehtyyn sopimukseen liitettävät pöytäkirjat

1. Pöytäkirja kansallisten parlamenttien asemasta Euroopan unionissa
2. Pöytäkirja toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteen soveltamisesta
3. Pöytäkirja Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännöstä
4. Pöytäkirja Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännöstä
5. Pöytäkirja Euroopan investointipankin perussäännöstä
6. Pöytäkirja Euroopan unionin toimielinten ja tiettyjen elinten, laitosten ja yksikköjen kotipaikan sijainnista
7. Pöytäkirja Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista
8. Pöytäkirja Tanskan kuningaskunnan, Irlannin ja Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan, Helleenien tasavallan, Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan sekä Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymissopimuksista ja -asiakirjoista

9. Pöytäkirja Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymissopimuksesta ja -asiakirjasta
10. Pöytäkirja liiallisia alijäämiä koskevasta menettelystä
11. Pöytäkirja lähentymisperusteista
12. Pöytäkirja euroryhmästä
13. Pöytäkirja tietyistä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyttä kuningaskuntaa koskevista määräyksistä talous- ja rahaliiton osalta
14. Pöytäkirja tietyistä Tanskaa koskevista määräyksistä talous- ja rahaliiton osalta
15. Pöytäkirja Tanskan kansallisen pankin tietyistä tehtävistä
16. Pöytäkirja Communauté financière du Pacifique -frangijärjestelmästä
17. Pöytäkirja osaksi Euroopan unionia sisällytetystä Schengenin säännöstöstä
18. Pöytäkirja unionin perustuslain III-14 artiklan tiettyjen näkökohtien soveltamisesta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Irlantiin

19. Pöytäkirja Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta rajavalvonta-, turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikan osalta samoin kuin yksityisoikeuden alalla tehtävän oikeudellisen yhteistyön ja poliisiyhteistyön osalta
20. Pöytäkirja Tanskan asemasta
21. Pöytäkirja jäsenvaltioiden ulkosuhteista ulkorajojen ylittämisen osalta
22. Pöytäkirja jäsenvaltioiden kansalaisten oikeudesta turvapaikkaan
23. Pöytäkirja unionin perustuslain I-40 artiklan 6 kohtaan ja III-213 artiklaan perustuvasta pysyvästä rakenteellisesta yhteistyöstä
24. Pöytäkirja unionin perustuslain I-41 artiklan 2 kohdasta
25. Pöytäkirja Alankomaiden Antilleilla jalostettujen maaöljytuotteiden tuonnista Euroopan unioniin
26. Pöytäkirja kiinteän omaisuuden hankkimisesta Tanskassa
27. Pöytäkirja jäsenvaltioiden yleisradiotoiminnasta
28. Pöytäkirja unionin perustuslain III-214 artiklasta
29. Pöytäkirja taloudellisesta, sosiaalisesta ja alueellisesta yhteenkuuluvuudesta

30. Pöytäkirja Grönlantia koskevista erityisjärjestelyistä
31. Pöytäkirja Irlannin perustuslain 40.3.3 artiklasta
32. Pöytäkirja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn yleissopimukseen liittymistä koskevasta perustuslain I-9 artiklan 2 kohdasta
33. Pöytäkirja Euroopan yhteisön perustamissopimusta ja Euroopan unionista tehtyä sopimusta täydentäneistä tai muuttaneista asiakirjoista ja sopimuksista
34. Pöytäkirja Euroopan unionin toimielimiä ja elimiä koskevista siirtymämääräyksistä
35. Pöytäkirja Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen voimassaolon päättymisen taloudellisista seurauksista ja hiili- ja terästudkimusrahosta
36. Pöytäkirja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen muuttamisesta

III Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen liitteet

1. Liite I – Luettelo, johon viitataan unionin perustuslain III-226 artiklassa
2. Liite II – Merentakaiset maat ja alueet, joihin sovelletaan unionin perustuslain III osan IV osaston määräyksiä

Konferenssi on hyväksynyt alla luetellut julistukset, jotka on liitetty tähän päätösasiakirjaan

A. Perustuslain määräyksiä koskevat julistukset

1. Julistus I-6 artiklasta
2. Julistus I-9 artiklan 2 kohdasta
3. Julistus I-22, I-27 ja I-28 artiklasta
4. Julistus I-24 artiklan 7 kohdasta siltä osin kuin on kyse neuvoston puheenjohtajuuden hoitamista koskevasta Eurooppa-neuvoston päätöksestä
5. Julistus I-25 artiklasta
6. Julistus I-26 artiklasta
7. Julistus I-27 artiklasta
8. Julistus I-36 artiklasta
9. Julistus I-43 ja III-329 artiklasta
10. Julistus I-51 artiklasta
11. Julistus I-57 artiklasta

12. Julistus perusoikeuskirjan selityksistä
13. Julistus III-116 artiklasta
14. Julistus III-136 ja III-267 artiklasta
15. Julistus III-160 ja III-322 artiklasta
16. Julistus III-167 artiklan 2 kohdan c alakohdasta
17. Julistus III-184 artiklasta
18. Julistus III-213 artiklasta
19. Julistus III-220 artiklasta
20. Julistus III-243 artiklasta
21. Julistus III-248 artiklasta
22. Julistus III-256 artiklasta
23. Julistus III-273 artiklan 1 kohdan toisesta alakohdasta
24. Julistus III-296 artiklasta

25. Julistus III-325 artiklasta siltä osin kuin on kyse vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta koskevien kansainvälisten sopimusten neuvottelemisesta ja tekemisestä jäsenvaltioiden toimesta
26. Julistus III-402 artiklan 4 kohdasta
27. Julistus III-419 artiklasta
28. Julistus IV-440 artiklan 7 kohdasta
29. Julistus IV-448 artiklan 2 kohdasta
30. Julistus Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen ratifioinnista

B. Perustuslakiin liitettyjä pöytäkirjoja koskevat julistukset

Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan, Helleenien tasavallan, Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan sekä Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymissopimuksista ja -asiakirjoista tehtyä pöytäkirjaa koskevat julistukset

31. Julistus Ahvenanmaasta
32. Julistus saamelaisista

Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltaan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymissopimuksesta ja -asiakirjasta tehtyä pöytäkirjaa koskevat julistukset

33. Julistus Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvista alueista Kyproksessa
34. Komission julistus Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvista alueista Kyproksessa
35. Julistus Liettuassa sijaitsevasta Ignalinan ydinvoimalaitoksesta
36. Julistus henkilöiden kauttakulusta maitse Kaliningradin alueen ja Venäjän federaation muiden osien välillä
37. Julistus Slovakiassa sijaitsevasta Bohunice V1 -ydinvoimalaitoksen 1 ja 2 reaktoreista
38. Julistus Kyproksesta
39. Julistus Tanskan asemaa koskevasta pöytäkirjasta
40. Julistus Euroopan unionin toimielimiä ja elimiä koskevista siirtymämääräyksistä tehdystä pöytäkirjasta
41. Julistus Italiasta

Lisäksi konferenssi on ottanut huomioon jäljempänä luetellut, tähän päätösasiakirjaan liitetyt julistukset:

42. Alankomaiden kuningaskunnan julistus I-55 artiklasta
43. Alankomaiden kuningaskunnan julistus IV-440 artiklasta
44. Saksan liittotasavallan, Irlannin, Unkarin tasavallan, Itävallan tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan julistus
45. Espanjan kuningaskunnan sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan julistus
46. Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan julistus kansalaisten määritelmästä
47. Espanjan kuningaskunnan lausuma kansalaisten määritelmästä
48. Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan julistus äänioikeudesta Euroopan parlamentin vaaleissa
49. Belgian kuningaskunnan julistus kansallisista parlamenteista
50. Latvian tasavallan ja Unkarin tasavallan julistus yhteisen rahan nimen kirjoitusasusta Euroopan perustuslaista tehdyssä sopimuksessa.

SISÄLLYSLUETTELO

A. Unionin perustuslain määräyksiä koskevat julistukset

1. Julistus I-6 artiklasta
2. Julistus I-9 artiklan 2 kohdasta
3. Julistus I-22, I-27 ja I-28 artiklasta
4. Julistus I-24 artiklan 7 kohdasta siltä osin kuin on kyse ministerineuvoston puheenjohtajuuden hoitamista koskevasta Eurooppa-neuvoston päätöksestä
5. Julistus I-25 artiklasta
6. Julistus I-26 artiklasta
7. Julistus I-27 artiklasta
8. Julistus I-36 artiklasta
9. Julistus I-43 ja III-329 artiklasta
10. Julistus I-51 artiklasta
11. Julistus I-57 artiklasta

12. Julistus perusoikeuskirjan selityksistä
13. Julistus III-116 artiklasta
14. Julistus III-136 ja III-267 artiklasta
15. Julistus III-160 ja III-322 artiklasta
16. Julistus III-167 artiklan 2 kohdan c alakohdasta
17. Julistus III-184 artiklasta
18. Julistus III-213 artiklasta
19. Julistus III-220 artiklasta
20. Julistus III-243 artiklasta
21. Julistus III-248 artiklasta
22. Julistus III-256 artiklasta
23. Julistus III-273 artiklan 1 kohdan toisesta alakohdasta
24. Julistus III-296 artiklasta
25. Julistus III-325 artiklasta siltä osin kuin on kyse vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta koskevien kansainvälisten sopimusten neuvottelemisesta ja tekemisestä jäsenvaltioiden toimesta

26. Julistus III-402 artiklan 4 kohdasta
27. Julistus III-419 artiklasta
28. Julistus IV-440 artiklan 7 kohdasta
29. Julistus IV-448 artiklan 2 kohdasta
30. Julistus Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen ratifioinnista

B. Unionin perustuslakiin liitettyjä pöytäkirjoja koskevat julistukset

Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan, Helleenien tasavallan, Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan sekä Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymissopimuksista ja -asiakirjoista tehtyä pöytäkirjaa koskevat julistukset

31. Julistus Ahvenanmaasta
32. Julistus saamelaisista

Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltaan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymissopimuksesta ja -asiakirjasta tehtyä pöytäkirjaa koskevat julistukset

33. Julistus Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvista alueista Kyproksessa
34. Komission julistus Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvista alueista Kyproksessa
35. Julistus Liettuassa sijaitsevasta Ignalinan ydinvoimalaitoksesta
36. Julistus henkilöiden kauttakulusta maitse Kaliningradin alueen ja Venäjän federaation muiden osien välillä
37. Julistus Slovakiassa sijaitsevasta Bohunice V1 -ydinvoimalaitoksen 1 ja 2 reaktoreista
38. Julistus Kyproksesta
39. Julistus Tanskan asemaa koskevasta pöytäkirjasta
40. Julistus Euroopan unionin toimielimiä ja elimiä koskevista siirtymämääräyksistä tehdystä pöytäkirjasta
41. Julistus Italiasta

Jäsenvaltioiden julistukset

42. Alankomaiden kuningaskunnan julistus I-55 artiklasta
43. Alankomaiden kuningaskunnan julistus IV-440 artiklasta
44. Saksan liittotasavallan, Irlannin, Unkarin tasavallan, Itävallan tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan julistus
45. Espanjan kuningaskunnan sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan julistus
46. Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan julistus kansalaisten määritelmästä
47. Espanjan kuningaskunnan lausuma kansalaisten määritelmästä
48. Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan julistus äänioikeudesta Euroopan parlamentin vaaleissa
49. Belgian kuningaskunnan julistus kansallisista parlamenteista
50. Latvian tasavallan ja Unkarin tasavallan julistus yhteisen rahan nimen kirjoitusasusta Euroopan perustuslaista tehdyssä soimuksessa.

A. UNIONIN PERUSTUSLAIN MÄÄRÄYKSIÄ KOSKEVAT JULISTUKSET

1. Julistus I-6 artiklasta

Konferenssi toteaa, että I-6 artikla on Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olemassa olevan oikeuskäytännön mukainen.

2. Julistus I-9 artiklan 2 kohdasta

Konferenssi on yhtä mieltä siitä, että unionin liittymisen ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn yleissopimukseen olisi tapahduttava sellaisin menettelyin, että unionin oikeuden erityispiirteet säilytetään. Konferenssi panee tässä yhteydessä merkille Euroopan unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen välillä säännöllisesti käytävän vuoropuhelun, jota voidaan vahvistaa, kun unioni liittyy mainittuun yleissopimukseen.

3. Julistus I-22, I-27 ja I-28 artiklasta

Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan, komission puheenjohtajan ja unionin ulkoasiainministerin tehtäviin nimitettävien henkilöiden valinnassa on otettava asianmukaisesti huomioon tarve kunnioittaa unionin ja sen jäsenvaltioiden maantieteellistä ja väestöllistä moninaisuutta.

4. Julistus I-24 artiklan 7 kohdasta siltä osin kuin on kyse
neuvoston puheenjohtajuuden hoitamista koskevasta
Eurooppa-neuvoston päätöksestä

Konferenssi julistaa, että neuvoston olisi aloitettava neuvoston puheenjohtajuuden hoitamista koskevan Eurooppa-neuvoston eurooppapäätöksen soveltamistoimenpiteistä tehtävän eurooppapäätöksen valmistelu välittömästi Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen ja että sen olisi annettava tälle päätökselle poliittinen hyväksyntänsä kuuden kuukauden kuluessa. Ehdotus Eurooppa-neuvoston eurooppapäätökseksi, joka tehdään päivänä, jona mainittu sopimus tulee voimaan, on seuraava:

Ehdotus Eurooppa-neuvoston eurooppapäätökseksi neuvoston puheenjohtajuuden hoitamisesta

1 ARTIKLA

1. Etukäteen määritetyt kolmen jäsenvaltion ryhmät hoitavat 18 kuukauden ajan neuvoston puheenjohtajuutta ulkoasiain kokoonpanoa lukuun ottamatta. Nämä ryhmät muodostetaan jäsenvaltioiden tasaisen vuorottelun perusteella, ja tällöin otetaan huomioon jäsenvaltioiden keskinäinen erilaisuus sekä maantieteellinen tasapaino unionissa.
2. Kukin ryhmän jäsen toimii vuorollaan kuuden kuukauden ajan kaikkien neuvoston kokoonpanojen puheenjohtajana ulkoasiain kokoonpanoa lukuun ottamatta. Muut ryhmän jäsenet avustavat puheenjohtajaa tämän kaikissa tehtävissä yhteisen ohjelman mukaisesti. Ryhmän jäsenet voivat keskenään sopia vaihtoehtoisista järjestelyistä.

2 ARTIKLA

Yleisten asioiden neuvoston puheenjohtajana toimivan jäsenvaltion edustaja on jäsenvaltioiden hallitusten pysyvien edustajien komitean puheenjohtaja.

Unionin ulkoasiainministerin edustaja on poliittisten ja turvallisuusasioiden komitean puheenjohtaja.

Jollei 4 artiklan mukaisesti ole toisin päätetty, kyseessä olevan neuvoston kokoonpanon, ulkoasiain kokoonpanoa lukuun ottamatta, puheenjohtajana kulloinkin toimivan ryhmän jäsen on 1 artiklassa tarkoitettujen neuvoston kokoonpanojen eri valmisteluelinten puheenjohtaja.

3 ARTIKLA

Yleisten asioiden neuvosto huolehtii yhteistyössä komission kanssa neuvoston eri kokoonpanojen työskentelyn johdonmukaisuudesta ja jatkuvuudesta monivuotisten ohjelmien mukaisesti.

Puheenjohtajina toimivat jäsenvaltiot toteuttavat neuvoston pääsihteeristön avustuksella kaikki tarpeelliset toimenpiteet neuvoston työskentelyn järjestämiseksi ja sen sujuvuuden varmistamiseksi.

4 ARTIKLA

Neuvosto tekee eurooppapäätöksen, jolla säädetään toimenpiteistä tämän päätöksen soveltamiseksi.

5. Julistus I-25 artiklasta

Konferenssi julistaa, että neuvosto tekee eurooppapäätöksen I-25 artiklan täytäntöönpanosta päivänä, jona sopimus Euroopan perustuslaista tulee voimaan. Päätösehdotus on seuraava:

Ehdotus neuvoston eurooppapäätökseksi I-25 artiklan täytäntöönpanosta

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

katsoo seuraavaa:

- 1) On aiheellista antaa määräyksiä, joiden avulla voidaan siirtyä sujuvasti Nizzan sopimuksessa määritellystä ja unionin perustuslakiin liitetyn unionin toimielimiä ja elimiä koskevista siirtymämääräyksistä tehdyn pöytäkirjan 2 artiklan 2 kohdassa määrätystä neuvoston määräenemmistöllä tapahtuvaa päätöksentekoa koskevasta järjestelmästä, jota sovelletaan 31 päivään lokakuuta 2009, unionin perustuslain I-25 artiklan mukaiseen äänestysjärjestelmään, jota sovelletaan 1 päivästä marraskuuta 2009.
- 2) Palautetaan mieleen, että neuvosto aikoo kaikin voimin ponnistella määräenemmistöllä tehtyjen päätösten demokraattisen legitiimiyden vahvistamiseksi.
- 3) Katsotaan aiheelliseksi pitää tämä päätös voimassa niin kauan kuin se on tarpeen, jotta voidaan varmistaa sujuva siirtyminen unionin perustuslaissa määrättyyn uuteen äänestysjärjestelmään,

ON PÄÄTTÄNYT SEURAAVAA:

1 ARTIKLA

Jos neuvoston jäsenet, jotka edustavat

- a) vähintään kolmea neljäsosaa siitä väestöstä, tai
- b) vähintään kolmea neljäsosaa siitä jäsenvaltioiden määrästä,

jota edellytetään määrävähemmistön muodostamiseen I-25 artiklan 1 kohdan ensimmäistä alakohtaa tai 2 kohtaa sovellettaessa, vastustavat sitä, että neuvosto antaa säädöksen määräenemmistöllä, neuvosto käy asiasta keskustelun.

2 ARTIKLA

Käydessään tätä keskustelua neuvosto tekee kaiken voitavansa päästäkseen kohtuullisessa ajassa ja tuottamatta haittaa unionin oikeudessa asetettujen pakottavien määräaikojen soveltamiselle tyydyttävään ratkaisuun 1 artiklassa tarkoitettujen neuvoston jäsenten esiin ottamien huolenaiheiden osalta.

3 ARTIKLA

Neuvoston puheenjohtaja tekee tätä varten komission avustamana ja neuvoston työjärjestyttä noudattaen tarvittavat aloitteet, joilla helpotetaan laajemman yhteisymmärryksen saavuttamista neuvostossa. Neuvoston jäsenet avustavat puheenjohtajaa.

4 ARTIKLA

Tämä päätös tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 2009. Se on voimassa vähintään vuoteen 2014. Sen jälkeen neuvosto voi tehdä eurooppapäätöksen sen kumoamisesta.

6. Julistus I-26 artiklasta

Konferenssi katsoo, että kun komissiossa ei enää ole kansalaisia kaikista jäsenvaltioista, tämän olisi kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että varmistetaan täysi avoimuus suhteessa kaikkiin jäsenvaltioihin. Komission olisi sitä varten oltava tiiviissä yhteydessä kaikkiin jäsenvaltioihin riippumatta siitä, onko niiden kansalainen komission jäsenenä, ja kiinnitettävä tässä yhteydessä erityistä huomiota tarpeeseen vaihtaa tietoja kaikkien jäsenvaltioiden kanssa ja kuulla niitä.

Konferenssi katsoo lisäksi, että komission olisi toteutettava kaikki aiheelliset toimenpiteet varmistaakseen, että kaikkien jäsenvaltioiden, myös niiden, joiden kansalaista ei ole komission jäsenenä, poliittiset, yhteiskunnalliset ja taloudelliset olosuhteet otetaan täysimääräisesti huomioon. Näillä toimenpiteillä olisi muun muassa varmistettava se, että näiden jäsenvaltioiden asema otetaan huomioon asianmukaisissa organisatorisissa järjestelyissä.

7. Julistus I-27 artiklasta

Konferenssi katsoo, että Euroopan parlamentti ja Eurooppa-neuvosto vastaavat unionin perustuslain määräysten mukaisesti yhdessä Euroopan komission puheenjohtajan valintaan johtavan menettelyn moitteettomasta toteuttamisesta. Tätä varten Euroopan parlamentin ja Eurooppa-neuvoston edustajat järjestävät ennen Eurooppa-neuvoston päätöksen tekemistä tarpeelliset kuulemiset tarkoituksenmukaisimmaksi katsotulla tavalla. Kuulemisissa keskitytään komission puheenjohtajaksi ehdolla olevien taustaan, ja niissä otetaan I-27 artiklan 1 kohdan mukaisesti huomioon Euroopan parlamentin vaalit. Kuulemisia koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä voidaan aikanaan täsmentää Euroopan parlamentin ja Eurooppa-neuvoston yhteisellä sopimuksella.

8. Julistus I-36 artiklasta

Konferenssi panee merkille, että komissio aikoo vakiintuneen käytäntönsä mukaisesti jatkaa jäsenvaltioiden nimeämien asiantuntijoiden kuulemista valmistellessaan sellaisia rahoituspalvelualaa koskevia eurooppa-asetuksia, jotka annetaan säädösvallan siirron nojalla.

9. Julistus I-43 ja III-329 artiklasta

Mitä I-43 ja III-329 artiklassa määrätään, ei vaikuta jäsenvaltion oikeuteen valita tarkoituksenmukaisimmat keinot täyttääkseen yhteisvastuuta koskevan veloitteensa sellaista jäsenvaltiota kohtaan, joka on joutunut terrori-iskun taikka luonnonmullistuksen tai ihmisen aiheuttaman suuronnettomuuden kohteeksi, sanotun kuitenkin rajoittamatta niiden toimenpiteiden toteuttamista, jotka unioni on hyväksynyt täyttääkseen yhteisvastuuta koskevan veloitteensa tätä jäsenvaltiota kohtaan.

10. Julistus I-51 artiklasta

Konferenssi julistaa, että aina kun I-51 artiklan nojalla annettavat henkilötietojen suoja koskevat säännöt voivat vaikuttaa suoraan kansalliseen turvallisuuteen, tämä seikka on otettava asianmukaisesti huomioon. Se muistuttaa, että tällä hetkellä sovellettavassa lainsäädännössä (katso erityisesti direktiivi 95/46/EY) on asiaa koskevia erityisiä poikkeuksia.

11. Julistus I-57 artiklasta

Unioni ottaa huomioon sen kanssa läheisyytensä vuoksi erityissuhteissa olevien kooltaan pienten maiden erityistilanteen.

12. Julistus perusoikeuskirjan selityksistä

Konferenssi panee merkille jäljempänä esitetyt perusoikeuskirjan selitykset, jotka on laadittu perusoikeuskirjan laatineen valmistelukunnan puheenjohtajiston alaisuudessa ja päivitetty Eurooppa-valmistelukunnan puheenjohtajiston johdolla.

EUROOPAN UNIONIN PERUSOIKEUSKIRJAN SELITYKSET

Nämä selitykset on alun perin laatinut Euroopan unionin perusoikeuskirjan valmistelukunnan puheenjohtajisto. Eurooppa-valmistelukunnan puheenjohtajisto on saattanut ajan tasalle ne tämän valmistelukunnan perusoikeuskirjaan tekemien tekstimuutosten (erityisesti 51 ja 52 artikla)¹ ja unionin oikeuden myöhemmän kehittymisen perusteella. Vaikka niillä ei sellaisenaan ole oikeudellista merkitystä, ne ovat arvokas tulkinnan väline, jonka tarkoituksena on selventää perusoikeuskirjan määräyksiä.

JOHDANTO

Euroopan kansat ovat luomalla välilleen yhä läheisemmän liiton päättäneet jakaa keskenään rauhanomaisen, yhteisiin arvoihin perustuvan tulevaisuuden.

Unioni perustuu ihmisarvon, vapauden, yhdenvertaisuuden ja yhteisvastuun jakamattomiin ja yleismaailmallisiin arvoihin, ja se on tietoinen henkisestä ja eettisestä perinnöstään. Se rakentuu kansanvallan ja oikeusvaltion periaatteille. Se asettaa ihmisen toimintansa keskipisteeksi ottamalla käyttöön unionin kansalaisuuden ja luomalla vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen.

¹ Unionin perustuslain II-111 ja II-112 artikla.

Unioni edistää osaltaan näiden yhteisten arvojen vaalimista ja kehittämistä kunnioittaen Euroopan kansojen kulttuurien ja perinteiden monimuotoisuutta sekä jäsenvaltioiden kansallista identiteettiä ja niiden tapaa järjestää hallintonsa kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Unioni pyrkii edistämään tasapainoista ja kestävästä kehitystä sekä varmistaa henkilöiden, palvelujen, tavaroiden ja pääomien vapaan liikkuvuuden sekä sijoittautumisvapauden.

Tämän vuoksi on välttämätöntä yhteiskunnan muutoksen, sosiaalisen edistyksen sekä tieteen ja tekniikan kehityksen mukaisesti vahvistaa näiden perusoikeuksien suojaa ja tuoda ne paremmin näkyviin perusoikeuskirjana.

Tässä perusoikeuskirjassa vahvistetaan unionin toimivallan ja tehtävien sekä toissijaisuusperiaatteen mukaisesti oikeudet, jotka perustuvat erityisesti jäsenvaltioille yhteisiin valtiosääntöperinteisiin ja kansainvälisiin velvoitteisiin, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn yleissopimukseen, unionin ja Euroopan neuvoston hyväksymiin sosiaalisiin peruskirjoihin sekä Euroopan unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöön. Unionin ja jäsenvaltioiden tuomioistuimet tulkitsevat tätä perusoikeuskirjaa tämän mukaisesti ottaen asianmukaisesti huomioon perusoikeuskirjan laatineen valmistelukunnan puheenjohtajiston alaisuudessa laaditut ja Eurooppa-valmistelukunnan puheenjohtajiston vastuulla ajan tasalle saattamat selitykset.

Nämä oikeudet tuovat mukanaan vastuuta ja velvollisuuksia sekä muita ihmisiä että koko ihmiskuntaa ja tulevia sukupolvia kohtaan.

Tämän vuoksi unioni tunnustaa jäljempänä esitetyt oikeudet, vapaudet ja periaatteet.

I OSASTO

IHMISARVO

1 ARTIKLA¹

Ihmisarvo

Ihmisarvo on loukkaamaton. Sitä on kunnioitettava ja suojeltava.

Selitys

Ihmisarvo ei ole ainoastaan yksi perusoikeuksista vaan myös kaikkien perusoikeuksien perusta. Ihmisarvo on sisällytetty vuonna 1948 annetun ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen johdanto-osaan: "Kun ihmiskunnan kaikkien jäsenten luonnollisen arvon ja heidän yhtäläisten ja luovuttamattomien oikeuksiensa tunnustaminen on vapauden, oikeudenmukaisuuden ja rauhan perustana maailmassa...". Yhteisöjen tuomioistuin vahvisti asiassa C-377/98, *Alankomaat v. Euroopan parlamentti ja neuvosto*, 9.10.2001 antamansa tuomion, Kok. 2001, s. I-7079, perusteluissa nro 70 – 77, että ihmisarvo on unionin oikeuteen kuuluva perusoikeus.

Tästä seuraa muun muassa, ettei mitään tässä perusoikeuskirjassa vahvistetuista oikeuksista voi käyttää toisen ihmisen arvon loukkaamiseen ja että ihmisarvo kuuluu tässä perusoikeuskirjassa vahvistettuihin olennaisiin oikeuksiin. Näin ollen sitä ei saa loukata myöskään silloin, kun jotain oikeutta rajoitetaan.

¹ Unionin perustuslain II-61 artikla.

2 ARTIKLA¹

Oikeus elämään

1. Jokaisella on oikeus elämään.
2. Ketään ei saa tuomita kuolemaan eikä teloittaa.

Selitys

1. Artiklan 1 kohta perustuu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 2 artiklan 1 kohdan ensimmäiseen virkkeeseen, joka kuuluu seuraavasti:

"1. Jokaisen oikeus elämään on suojattava laissa. ..."

2. Tämän määräyksen toinen virke, joka koskee kuolemanrangaistusta, on korvattu voimaan tulleella Euroopan ihmisoikeussopimuksen kuudennella lisäpöytäkirjalla, jonka 1 artiklassa todetaan:

"Kuolemanrangaistus on poistettava. Ketään ei saa tuomita tällaiseen rangaistukseen, eikä tällaista rangaistusta saa panna täytäntöön."

Perusoikeuskirjan 2 artiklan 2 kohta perustuu tähän määräykseen.²

3. Perusoikeuskirjan 2 artiklan¹ määräykset vastaavat edellä mainittujen Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja sen lisäpöytäkirjan artiklojen määräyksiä. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan³ mukaisesti niillä on sama merkitys ja kattavuus. Näin ollen yleissopimuksessa olevien "negatiivisten" määritelmien on katsottava sisältyvän myös perusoikeuskirjaan:

¹ Unionin perustuslain II-62 artikla.

² Unionin perustuslain II-62 artiklan 2 kohta.

³ Unionin perustuslain II-112 artiklan 3 kohta.

- a) Euroopan ihmisoikeussopimuksen 2 artiklan 2 kohta:

"Elämän riistämistä ei voida katsoa tämän artiklan vastaiseksi teoksi silloin, kun se seuraa voimankäytöstä, joka on ehdottoman välttämätöntä:

- a) kenen hyvänsä puolustamiseksi laittomalta väkivallalta;
- b) laillisen pidätyksen suorittamiseksi tai laillisen vapaudenriiston kohteeksi joutuneen henkilön paon estämiseksi;
- c) mellakan tai kapinan kukistamiseksi laillisin toimin."
- b) Euroopan ihmisoikeussopimuksen kuudennen lisäpöytäkirjan 2 artikla:

"Valtio voi lainsäädännössään määrätä kuolemanrangaistuksen sodan tai sen välittömän uhan aikana tehdyistä teoista. Tällaista rangaistusta käytetään ainoastaan laissa määrätyissä tilanteissa ja sen määräysten mukaisesti. ...".

3 ARTIKLA¹

Oikeus henkilökohtaiseen koskemattomuuteen

1. Jokaisella on oikeus ruumiilliseen ja henkiseen koskemattomuuteen.

¹ Unionin perustuslain II-63 artikla.

2. Lääketieteen ja biologian alalla on noudatettava erityisesti seuraavia vaatimuksia ja kieltoja:
 - a) asianomaisen henkilön vapaaehtoinen ja asiaan vaikuttavista seikoista tietoisena annettu suostumus, joka on hankittu laissa säädettyjä menettelytapoja noudattaen;
 - b) ihmisten geneettiseen jalostamiseen tähtäävien käytäntöjen kieltö, erityisesti sellaisten, joiden tavoitteena on ihmisten valikointi;
 - c) kieltö hankkia taloudellista hyötyä ihmisruumiista ja sen osista sellaisinaan;
 - d) ihmisten jäljentämistarkoituksessa tapahtuvan kloonauksen kieltö.

Selitys

1. Yhteisöjen tuomioistuin vahvisti asiassa C-377/98, Alankomaat v. Euroopan parlamentti ja neuvosto, 9.10.2001 antamansa tuomion, Kok. 2001, s. I-7079, perusteluissa nro 70 ja 78–80, että ihmisarvo on unionin oikeuteen kuuluva perusoikeus, mikä lääketieteen ja biologian alalla edellyttää luovuttajan ja vastaanottajan vapaaehtoista ja asiaan vaikuttavista seikoista tietoisena annettua suostumusta.
2. Perusoikeuskirjan 3 artiklan¹ periaatteet on esitetty Euroopan neuvoston puitteissa tehdyssä ihmisoikeuksia ja biolääketiedettä koskevassa yleissopimuksessa (ETS 164 ja lisäpöytäkirja ETS 168). Tässä perusoikeuskirjassa ei ole tarkoitus poiketa näistä määräyksistä, ja näin ollen siinä kielletään ainoastaan lisääntymistarkoituksessa tapahtuva kloonaus. Muita kloonauksen muotoja ei sallita eikä kielletä. Perusoikeuskirjassa ei siis mitenkään estetä lainsäätäjää kieltämästä muita kloonauksen muotoja.

¹ Unionin perustuslain II-63 artikla.

3. Viittaus ihmisten geneettiseen jalostamiseen tähtääviin käytäntöihin, erityisesti sellaisiin, joiden tavoitteena on ihmisten valikointi, kohdistuu mahdollisuuteen järjestää ja toteuttaa valintaohjelmia, joihin sisältyy esimerkiksi sterilisointikampanjoita tai kampanjoita, joissa pakotetaan raskauteen tai etniseen avioliittoon. Kaikki nämä teot ovat kansainvälisiä rikoksia Roomassa 17 päivänä heinäkuuta 1998 hyväksytyyn kansainvälisen rikostuomioistuimen perussäännön mukaan (katso 7 artiklan 1 kohdan g alakohta).

4 ARTIKLA¹

Kidutuksen sekä epäinhimillisen tai halventavan rangaistuksen ja kohtelun kieltö

Ketään ei saa kiduttaa eikä kohdella tai rangaista epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla.

Selitys

Tässä 4 artiklassa¹ tarkoitettu oikeus vastaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklassa turvattua oikeutta, ja kyseisten artiklojen sanamuoto on samanlainen. Ihmisoikeussopimuksen artikla kuuluu näin: "Ketään ei saa kiduttaa eikä kohdella tai rangaista epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla". Oikeudella on perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan² mukaisesti sama merkitys ja kattavuus kuin mainitulla ihmisoikeussopimuksen artiklalla.

5 ARTIKLA³

Orjuuden ja pakkotyön kieltö

1. Ketään ei saa pitää orjana tai maaorjana.

¹ Unionin perustuslain II-64 artikla.

² Unionin perustuslain II-112 artiklan 3 kohta.

³ Unionin perustuslain II-65 artikla.

2. Ketään ei saa vaatia tekemään pakkotyötä tai muuta pakollista työtä.
3. Ihmiskauppa kielletään.

Selitys

1. Tässä 5 artiklan 1 ja 2 kohdassa¹ tarkoitettu oikeus vastaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen samansisältöisen 4 artiklan 1 ja 2 kohtaa. Näin ollen sillä on perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan² mukaisesti sama merkitys ja kattavuus kuin mainitulla ihmisoikeussopimuksen artiklalla. Tästä seuraa, että
 - mikään rajoitus ei voi laillisella tavalla vaikuttaa 1 kohdassa turvattuun oikeuteen,
 - artiklan 2 kohdassa olevat käsitteet "pakkotyö tai muu pakollinen työ" on ymmärrettävä siten, että otetaan huomioon Euroopan ihmisoikeussopimuksen 4 artiklan 3 kohtaan sisältyvät "negatiiviset" määritelmät:

"Pakkotyöllä tai muulla pakollisella työllä ei tässä artiklassa tarkoiteta:

- a) tämän yleissopimuksen 5 artiklan määräysten mukaisesti määrätyn vapaudenriiston aikana tai ehdonalaisessa vapaudessa tavanomaisesti määrättyä työtä;
- b) aseellisen palveluksen luonteista palvelusta tai sellaista palvelusta, joka vaaditaan sen sijasta maissa, jotka hyväksyvät aseellisesta palveluksesta kieltäytymisen omantunnon syistä;

¹ Unionin perustuslain II-65 artikla.

² Unionin perustuslain II-112 artiklan 3 kohta.

- c) sellaista palvelusta, jota vaaditaan silloin, kun vaara tai onnettomuus uhkaa yhteiskunnan olemassaoloa tai hyvinvointia;
- d) sellaista työtä tai palvelusta, joka kuuluu yleisiin kansalaisvelvollisuuksiin."

2. Artiklan 3 kohta on suoraan seurausta ihmisarvosta, ja siinä otetaan huomioon järjestäytyneen rikollisuuden uudet kehityssuunnat, kuten laittoman maahanmuuton kanavien tai seksuaalisen hyväksikäytön verkostojen järjestäminen hyötymistarkoituksessa. Europol-yleissopimuksen liitteessä on seuraava määritelmä, joka koskee ihmiskauppaa seksuaalisessa hyväksikäyttötarkoituksessa: "ihmiskauppa: henkilön saattaminen toisen henkilön tosiasiallisen ja laittoman vallan alaiseksi väkivaltaa, uhkausta tai vilppiä käyttäen tai auktoriteettiasemaa väärinkäyttäen tarkoituksena erityisesti prostituutiosta hyötyminen, alaikäisten seksuaalinen hyväksikäyttö tai heihin kohdistuva väkivalta tai hylätyjen lasten kauppa". Unionin säännöstöön liitetyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen VI luvussa, johon Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti osallistuvat, ja erityisesti sen 27 artiklan 1 kohdassa käsitellään järjestettyä laitonta maahanmuuttoa seuraavasti: "Sopimuspuolet sitoutuvat ottamaan käyttöön soveltuvia seuraamuksia kaikkia niitä kohtaan, jotka hyötyä tavoitellakseen auttavat tai yrittävät auttaa ulkomaalaisia pääsemään jonkin sopimuspuolen alueelle tai oleskelemaan siellä kyseisen sopimuspuolen ulkomaalaisten maahantuloa ja oleskelua koskevan lainsäädännön vastaisesti." Neuvosto on 19 päivänä heinäkuuta 2002 tehnyt puitepäätöksen (2002/629/405) ihmiskaupan torjunnasta (EYVL L 203, 1.8.2002, s. 1), jonka 1 artiklassa määritellään yksityiskohtaisesti työvoiman hyväksikäyttötarkoituksessa tai seksuaalisessa hyväksikäyttötarkoituksessa tapahtuvaan ihmiskauppaan liittyvät rikokset, jotka jäsenvaltion on säädettävä rangaistaviksi kyseisen puitepäätöksen mukaisesti.

II OSASTO

VAPAUDET

6 artikla¹

Oikeus vapauteen ja turvallisuuteen

Jokaisella on oikeus vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen.

Selitys

Tässä 6 artiklassa¹ tarkoitetut oikeudet vastaavat Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklassa turvattuja oikeuksia, joten niillä on peruskirjan 52 artiklan 3 kohdan² mukaisesti sama merkitys ja kattavuus. Tästä johtuen rajoitukset, jotka niihin laillisesti voidaan tehdä, eivät voi ylittää Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklassa sallittuja rajoituksia. Kyseisen artiklan sanamuoto kuuluu seuraavasti:

- "1. Jokaisella on oikeus vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen. Keneltäkään ei saa riistää hänen vapauttaan, paitsi seuraavissa tapauksissa ja lain määräämässä järjestyksessä:
- a) henkilö vangitaan lain nojalla sen jälkeen, kun hänet on tuomittu toimivaltaisessa tuomioistuimessa;
 - b) henkilö pidätetään tai vangitaan lain nojalla, koska hän ei ole noudattanut tuomioistuimen laillista määräystä, tai jonkin lakimääräisen velvoitteen täyttämisen turvaamiseksi;

¹ Unionin perustuslain II-66 artikla.

² Unionin perustuslain II-112 artiklan 3 kohta.

- c) henkilö pidätetään tai hänen vapautensa riistetään lain nojalla hänen saattamiseksi toimivaltaisen oikeusviranomaisen tutkittavaksi, milloin on perusteltua syytä epäillä hänen syyllistyneen rikokseen tai jos katsotaan välttämättömäksi estää häntä tekemästä rikosta tai pakenemasta teon jälkeen;
 - d) alaikäiseltä riistetään vapaus lain nojalla hänen kasvatuksensa valvomiseksi tai hänet pidätetään lain nojalla hänen saattamiseksi toimivaltaisen viranomaisen tutkittavaksi;
 - e) henkilöltä riistetään vapaus lain nojalla tartuntataudin leviämisen estämiseksi tai hänen heikon mielenterveytensä, alkoholisminsa, huumeidenkäyttönsä tai irtolaisuutensa vuoksi;
 - f) henkilö pidätetään tai häneltä riistetään vapaus lain nojalla, jotta estettäisiin hänen laitton maahantulonsa, tai jos on ryhdytty toimiin hänen karkottamiseksi tai luovuttamiseksi.
2. Vapaudenriiston kohteeksi joutuneelle on viipymättä ilmoitettava hänen ymmärtämällään kielellä vapaudenriiston perusteet ja häneen mahdollisesti kohdistetut syytteet.
 3. Tämän artiklan 1 kappaleen c kohdan määräysten nojalla pidätetty tai vapaudenriiston kohteeksi joutunut on viipymättä tuotava tuomarin tai lain nojalla tuomiovaltaa käyttävän muun viranomaisen tutkittavaksi, ja hänellä on oikeus oikeudenkäyntiin kohtuullisen ajan kuluessa tai oikeus tulla vapautetuksi oikeusjutun ollessa vireillä. Vapaaksi laskemisen ehdoksi voidaan asettaa takeet siitä, että asianomainen saapuu oikeudenkäyntiin.
 4. Jokaisella, jolta on riistetty hänen vapautensa pidättämällä tai muuten, on oikeus vaatia tuomioistuimessa, että hänen vapaudenriistonsa laillisuus tutkitaan viipymättä ja että hänet vapautetaan, mikäli toimenpide ei ole laillinen.

5. Jokaisella, joka on pidätetty tai jonka vapaus on muuten riistetty tämän artiklan määräysten vastaisesti, on täytäntöönpanokelpoinen oikeus vahingonkorvaukseen."

Tämän 6 artiklan¹ mukaisia oikeuksia on kunnioitettava erityisesti silloin, kun Euroopan parlamentti ja neuvosto antavat lakeja ja -puitelakeja rikosasioita koskevan oikeudellisen yhteistyön alalla unionin perustuslain III-270, III-271 ja III-273 nojalla eritoten määritelläkseen rikosten ja rangaistusten luokittelua koskevia vähimmäissäännöksiä ja tiettyjä prosessioikeuden näkökohtia.

7 ARTIKLA²

Yksityis- ja perhe-elämän kunnioittaminen

Jokaisella on oikeus siihen, että hänen yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiaan sekä viestejään kunnioitetaan.

Selitys

Tässä 7 artiklassa² turvatut oikeudet vastaavat Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa turvattuja oikeuksia. Tekniikan kehityksen huomioon ottamiseksi sana "kirjeenvaihtonsa" on korvattu sanalla "viestiensä".

¹ Unionin perustuslain II-66 artikla.

² Unionin perustuslain II-67 artikla.

Perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan¹ mukaisesti tällä oikeudella on sama merkitys ja kattavuus kuin yleissopimuksen vastaavalla artiklalla. Tämän vuoksi tähän oikeuteen voidaan laillisesti tehdä ainoastaan ne rajoitukset, jotka on sallittu kyseisessä 8 artiklassa, joka kuuluu seuraavasti:

- "1. Jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta.
2. Viranomaiset eivät saa puuttua tämän oikeuden käyttämiseen, paitsi silloin kun laki sen sallii ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätöntä kansallisen ja yleisen turvallisuuden tai maan taloudellisen hyvinvoinnin vuoksi, tai epäjärjestyksen ja rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalin suojaamiseksi, tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi."

8 ARTIKLA²

Henkilötietojen suoja

1. Jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan.
2. Tällaisten tietojen käsittelyn on oltava asianmukaista ja sen on tapahduttava tiettyä tarkoitusta varten ja asianomaisen henkilön suostumuksella tai muun laissa säädetyn oikeuttavan perusteen nojalla. Jokaisella on oikeus tutustua niihin tietoihin, joita hänestä on kerätty, ja saada ne oikaistuksi.
3. Riippumaton viranomainen valvoo näiden sääntöjen noudattamista.

¹ Unionin perustuslain II-112 artiklan 3 kohta.

² Unionin perustuslain II-68 artikla.

Selitys

Artikla perustuu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 286 artiklaan ja yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 95/46/EY (EYVL L 281, 23.11.1995, s. 31) sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaan ja yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä 28 päivänä tammikuuta 1981 tehtyyn Euroopan neuvoston yleissopimukseen, jonka kaikki jäsenvaltiot ovat ratifioineet. Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 286 artikla on nyt korvattu unionin perustuslain I-51 artiklalla. Olisi myös pantava merkille asetus (EY) N:o 45/2001 yksilöiden suojelusta yhteisöjen toimielinten ja elinten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (EYVL L 8, 12.1.2001, s. 1). Edellä mainittu direktiivi ja asetus sisältävät henkilötietojen suojaa koskevan oikeuden käyttöön liittyviä edellytyksiä ja rajoituksia.

9 ARTIKLA¹

Oikeus solmia avioliitto ja oikeus perustaa perhe

Oikeus solmia avioliitto ja oikeus perustaa perhe taataan tämän oikeuden käyttöä sääntelevien kansallisten lainsäädäntöjen mukaisesti.

¹ Unionin perustuslain II-69 artikla.

Selitys

Tämä artikla perustuu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 12 artiklaan, joka kuuluu seuraavasti: "Avioliittoiässä olevilla miehillä ja naisilla on oikeus mennä avioliittoon ja perustaa perhe tämän oikeuden käyttöä säätelevien kansallisten lakien mukaisesti." Oikeuden esittävää sanamuotoa on uudistettu, jotta se kattaa tapaukset, joissa kansalliset lainsäädännöt tunnustavat muita perheen perustamisen muotoja kuin avioliiton. Avioliittoaseman myöntämistä samaa sukupuolta olevien henkilöiden välisille liitoille ei kielletä eikä määrätä tässä artiklassa. Tämä oikeus on siten verrattavissa Euroopan ihmisoikeussopimuksessa turvattuun oikeuteen, mutta sen ulottuvuus voi olla laajempi, kun kansallisessa lainsäädännössä niin säädetään.

10 ARTIKLA¹

Ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus

1. Jokaisella on oikeus ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapauteen. Tämä oikeus sisältää vapauden vaihtaa uskontoa tai vakaumusta ja vapauden tunnustaa uskontoa tai vakaumusta joko yksin tai yhdessä muiden kanssa julkisesti tai yksityisesti jumalanpalveluksissa, opettamalla, hartaudenharjoituksissa ja uskonnollisin menoin.
2. Oikeus kieltäytyä asepalveluksesta omantunnon syistä tunnustetaan tämän oikeuden käyttöä sääntelevien kansallisten lainsäädäntöjen mukaisesti.

¹ Unionin perustuslain II-70 artikla.

Selitys

Edellä 1 kohdassa turvattu oikeus vastaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 9 artiklassa turvattua oikeutta, ja 52 artiklan 3 kohdan¹ mukaisesti kyseisten artiklojen merkitys ja kattavuus ovat samat. Rajoitusten on näin ollen noudatettava 9 artiklan 2 kohtaa, joka kuuluu seuraavasti: "Henkilön vapaudelle tunnustaa uskontoaan tai uskoaan voidaan asettaa vain sellaisia rajoituksia, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa yleisen turvallisuuden vuoksi, yleisen järjestyksen, terveyden tai moraalin suojaamiseksi, tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi."

Edellä 2 kohdassa turvattu oikeus vastaa kansallisia valtiosääntöperinteitä ja asiaa koskevien kansallisten lakien kehitystä.

11 ARTIKLA²

Sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus

1. Jokaisella on oikeus sananvapauteen. Tämä oikeus sisältää mielipiteenvapauden sekä vapauden vastaanottaa ja levittää tietoja tai ajatuksia viranomaisten siihen puuttumatta ja alueellisista rajoista riippumatta.
2. Tiedotusvälineiden vapautta ja moniarvoisuutta kunnioitetaan.

¹ Unionin perustuslain II-112 artiklan 3 kohta.

² Unionin perustuslain II-71 artikla.

Selitys

1. Tämä 11 artikla¹ vastaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklaa, joka kuuluu seuraavasti:

- "1. Jokaisella on sananvapaus. Tämä oikeus sisältää vapauden pitää mielipiteitä sekä vastaanottaa ja levittää tietoja ja ajatuksia alueellisista rajoista riippumatta ja viranomaisen siihen puuttumatta. Tämä artikla ei estä valtioita tekemästä radio-, televisio- ja elokuvayhtiöitä luvanvaraisiksi.
2. Koska näiden vapauksien käyttöön liittyy velvollisuuksia ja vastuuta, se voidaan asettaa sellaisten muodollisuuksien, ehtojen, rajoitusten ja rangaistusten alaiseksi, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen turvallisuuden, alueellisen koskemattomuuden tai yleisen turvallisuuden vuoksi, epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalien suojaamiseksi, muiden henkilöiden maineen tai oikeuksien turvaamiseksi, luottamuksellisten tietojen paljastumisen estämiseksi, tai tuomioistuinten arvovallan ja puolueettomuuden varmistamiseksi."

Perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan² mukaisesti tällä oikeudella on sama merkitys ja kattavuus kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksessa turvatulla oikeudella. Tähän oikeuteen tehtävät rajoitukset eivät näin ollen voi ylittää 10 artiklan 2 kohdassa määriteltyjä rajoituksia, sanotun kuitenkin rajoittamatta unionin kilpailulainsäädännössä määriteltyjä rajoituksia jäsenvaltioiden oikeudelle ottaa käyttöön Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklan 1 kohdan kolmannessa virkkeessä tarkoitettuja lupamenettelyjä.

¹ Unionin perustuslain II-71 artikla.

² Unionin perustuslain II-112 artiklan 3 kohta.

2. Artiklan 2 kohdassa selvennetään 1 kohdan seuraukset tiedotusvälineiden vapauden osalta. Tämä kohta pohjautuu yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön televisiotoiminnan alalla muun muassa asiassa C-288/89 (tuomio 25.7.1991, Stichting Collectieve Antennevoorziening Gouda ym. Kok. 1991, s. I-4007) ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen ja nyt perustuslakiin liitettyyn jäsenvaltioiden julkisen palvelun yleisradiotoimintaa koskevaan pöytäkirjaan sekä televisiotoimintaa koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetun direktiiviin 89/552/EY (ks. erityisesti sen johdanto-osan 17 kappale).

12 ARTIKLA¹

Kokoontumis- ja yhdistymisvapaus

1. Jokaisella on oikeus rauhanomaiseen kokoontumisvapauteen ja yhdistymisvapauteen kaikilla tasoilla erityisesti poliittisessa, ammattiyhdistys- ja yhteiskunnallisessa toiminnassa, mihin sisältyy, että jokaisella on oikeus perustaa yhdessä muiden kanssa ammattiyhdistyksiä ja liittyä niihin etujensa puolustamiseksi.
2. Unionin tason poliittiset puolueet myötävaikuttavat unionin kansalaisten poliittisen tahdon ilmaisemiseen.

¹ Unionin perustuslain II-72 artikla.

Selitys

1. Artiklan 1 kohdan määräykset vastaavat Euroopan ihmisoikeussopimuksen 11 artiklan määräyksiä. Kyseinen 11 artikla kuuluu seuraavasti:

"1. Jokaisella on oikeus rauhanomaiseen kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen, mikä käsittää myös oikeuden perustaa ammattiyhdistyksiä ja liittyä niihin etujensa turvaamiseksi.

2. Näiden oikeuksien käyttämiselle ei saa asettaa muita kuin sellaisia rajoituksia, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen ja yleisen turvallisuuden vuoksi, epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalien suojaamiseksi, tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi. Tämä artikla ei estä laillisten rajoitusten asettamista asevoimiin, poliisiin tai valtionhallintoon kuuluviin nähden heidän käyttäessään näitä oikeuksia."

Tämän 12 artiklan 1 kohdan¹ määräyksillä on sama merkitys kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksen määräyksillä, mutta niiden kattavuus on laajempi, sillä niitä voidaan soveltaa kaikilla tasoilla, siis myös Euroopan tasolla. Tätä oikeutta koskevat rajoitukset eivät perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan² mukaisesti voi ylittää ihmisoikeussopimuksen 11 artiklan 2 kohdan perusteella laillisina pidettäviä rajoituksia.

2. Tämä oikeus perustuu myös työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevan yhteisön peruskirjan 11 artiklaan.

¹ Unionin perustuslain II-72 artikla.

² Unionin perustuslain II-112 artiklan 3 kohta.

3. Artiklan 2 kohta vastaa unionin perustuslain I-46 artiklan 4 kohtaa.

13 ARTIKLA¹

Taiteen ja tutkimuksen vapaus

Taiteen ja tieteellisen tutkimuksen vapaus turvataan. Akateemista vapautta kunnioitetaan.

Selitys

Tämä oikeus johtuu ensi sijassa ajatuksen- ja sananvapaudesta. Sitä käytetään 1 artiklaa² noudattaen ja siihen voidaan tehdä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklassa sallittuja rajoituksia.

14 ARTIKLA³

Oikeus koulutukseen

1. Jokaisella on oikeus koulutukseen ja oikeus saada ammatillista koulutusta sekä jatko- ja täydennyskoulutusta.
2. Tähän oikeuteen kuuluu mahdollisuus saada maksutta oppivelvollisuuteen perustuvaa opetusta.

¹ Unionin perustuslain II-73 artikla.

² Unionin perustuslain II-61 artikla.

³ Unionin perustuslain II-74 artikla.

3. Vapautta perustaa oppilaitoksia demokratian periaatteita kunnioittaen sekä vanhempien oikeutta varmistaa lapsilleen omien uskonnollisten, aatteellisten ja kasvatuksellisten vakaumustensa mukainen kasvatusta ja opetus kunnioitetaan kyseisen vapauden ja kyseisen oikeuden käyttöä sääntelevien kansallisten lainsäädäntöjen mukaisesti.

Selitys

1. Artikla on saanut vaikutteita sekä jäsenvaltioille yhteisistä valtiosääntöperinteistä että Euroopan ihmisoikeussopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan 2 artiklasta, joka kuuluu seuraavasti:
"Keneltäkään ei saa kieltää oikeutta koulutukseen. Hoitaessaan kasvatusta ja opetuksen alalla omaksumiaan tehtäviä valtion tulee kunnioittaa vanhempien oikeutta varmistaa lapsilleen heidän omien uskonnollisten ja aatteellisten vakaumustensa mukainen kasvatusta ja opetus."

Tämä artikla on katsottu tarpeelliseksi ulottaa koskemaan pääsyä ammatilliseen ja jatko- ja täydennyskoulutukseen (ks. työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevan yhteisön peruskirjan 15 kohta ja sosiaalisen peruskirjan 10 artikla) sekä lisätä periaate oppivelvollisuuteen perustuvan opetuksen maksuttomuudesta. Jälkimmäisen periaatteen sanamuoto tarkoittaa ainoastaan, että oppivelvollisuuteen perustuvan opetuksen osalta jokaisella lapsella on mahdollisuus päästä oppilaitokseen, jossa opetus on maksutonta. Se ei tarkoita, että kaikki koulutusta, ammatillista koulutusta tai jatko- ja täydennyskoulutusta antavat oppilaitokset, muun muassa yksityiset oppilaitokset, olisivat maksuttomia. Siinä ei myöskään kielletä eräiden erityisten koulutusmuotojen maksullisuutta, mikäli valtio toteuttaa toimenpiteitä taloudellisen korvauksen myöntämiseksi. Siltä osin kuin perusoikeuskirjaa sovelletaan unioniin, tämä tarkoittaa, että unionin on koulutusta koskevien politiikkojensa puitteissa kunnioitettava oppivelvollisuuteen perustuvan opetuksen maksuttomuutta, mutta tällä ei luonnollisestikaan luoda uusia toimivaltuuksia. Vanhemmille kuuluvaa oikeutta on tulkittava yhdessä 24 artiklan¹ määräysten kanssa.

¹ Unionin perustuslain II-84 artikla.

2. Vapaus perustaa yleisiä tai yksityisiä oppilaitoksia on turvattu yhtenä elinkeinovapauden muotona, mutta sitä rajoittaa velvollisuus kunnioittaa demokraattisia periaatteita, ja sitä käytetään kansallisissa lainsäädännöissä määriteltyjen sääntöjen mukaisesti.

15 ARTIKLA¹

Ammatillinen vapaus ja oikeus tehdä työtä

1. Jokaisella on oikeus tehdä työtä ja harjoittaa vapaasti valitsemaansa tai hyväksymäänsä ammattia.
2. Jokaisella unionin kansalaisella on vapaus hakea työtä, tehdä työtä, sijoittautua tai tarjota palveluja missä tahansa jäsenvaltiossa.
3. Kolmansien maiden kansalaisilla, joilla on lupa tehdä työtä jäsenvaltioiden alueella, on oikeus samanlaisiin työehtoihin kuin unionin kansalaisilla.

Selitys

Perusoikeuskirjan 15 artiklan 1 kohdassa¹ vahvistettu ammatillinen vapaus tunnustetaan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä (ks. mm. tuomio 14.5.1974, asiassa 4/73, Nold, Kok. 1974, 491, n:o 12 – 14; tuomio 13.12.1979, asiassa 44/79, Hauer, Kok. 1979, s. 3727; tuomio 8.10.1986, asiassa 234/85, Keller, Kok. 1986, 2897, n:o 8).

¹ Unionin perustuslain II-75 artikla.

Kohta pohjautuu myös 18 päivänä lokakuuta 1961 allekirjoitetun ja kaikkien jäsenvaltioiden ratifioiman Euroopan sosiaalisen peruskirjan 1 artiklan 2 kohtaan sekä 9 päivänä joulukuuta 1989 tehtyyn yhteisön peruskirjaan työntekijöiden sosiaalisista perusoikeuksista. Ilmaus "työehdot" on käsitettävä unionin perustuslain III-213 artiklan mukaisesti.

Artiklan 2 kohdassa käsitellään unionin perustuslain I-4, III-133, III-137 ja III-144 artiklassa turvatut kolme vapautta eli työntekijöiden vapaa liikkuvuus, sijoittautumisvapaus ja palvelujen tarjoamisen vapaus.

Artiklan 3 kohta perustuu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 137 artiklan 3 kohdan neljänteen luetelma-kohtaan, joka on nyt korvattu unionin perustuslain III-210 artiklan 1 kohdan g alakohdalla, sekä 18 päivänä lokakuuta 1961 allekirjoitetun ja kaikkien jäsenvaltioiden ratifioiman Euroopan sosiaalisen peruskirjan 19 artiklan 4 kohtaan¹. Sovelletaan siis unionin perustuslain II-112 artiklan 2 kohtaa. Kolmansien valtioiden kansallisuuden omaavien merimiesten palvelukseen ottamista unionin jäsenvaltion lipun alla purjehtivien alusten miehistöihin säädellään unionin oikeudella ja kansallisilla lainsäädännöillä ja käytännöillä.

16 ARTIKLA²

Elinkeinovapaus

Elinkeinovapaus tunnustetaan unionin oikeuden sekä kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisesti.

¹ Unionin perustuslain II-112 artiklan 2 kohta.

² Unionin perustuslain II-76 artikla.

Selitys

Artikla perustuu yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön. Tuomioistuin on tunnustanut vapauden harjoittaa taloudellista tai kaupallista toimintaa (ks. tuomio 14.5.1974, asiassa 4/73, Nold, Kok. 1974, 491, n:o 14 ja tuomio 27.9.1979, asiassa 230-78, SP A Eridania ja muut, Kok. 1979, 2749, n:o 20 ja 31) sekä sopimusvapauden (ks. mm. tuomio "Sukkerfabriken Nykøbing", asiassa 151/78, Kok. 1979, 1, n:o 19; tuomio 5.10.1999, Espanja vs. komissio, C-240/97, Kok. [1999], s. I-6571, perusteluissa nro 99). Lisäksi artikla perustuu I- artiklan 2 kohtaan, jossa tunnustetaan vapaan kilpailun periaate. Tätä oikeutta käytetään luonnollisesti unionin oikeutta ja kansallisia lainsäädäntöjä noudattaen. Sitä voivat koskea perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdassa¹ määritetyt rajoitukset.

17 ARTIKLA²

Omistusoikeus

1. Jokaisella on oikeus nauttia laillisesti hankkimastaan omaisuudesta sekä käyttää, luovuttaa ja testamentata sitä. Keneltäkään ei saa riistää hänen omaisuuttaan muutoin kuin yleisen edun sitä vaatiessa laissa säädetyissä tapauksissa ja laissa säädettyjen ehtojen mukaisesti ja siten, että hänelle suoritetaan kohtuullisessa ajassa oikeudenmukainen korvaus omaisuuden menetyksestä. Omaisuuden käyttöä voidaan säännellä lailla siinä määrin kuin se on yleisen edun mukaan välttämätöntä.
2. Teollis- ja tekijänoikeudet turvataan.

¹ Unionin perustuslain II-112 artiklan 1 kohta.

² Unionin perustuslain II-77 artikla.

Selitys

Artikla vastaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artiklaa:

"Jokaisella luonnollisella tai oikeushenkilöllä on oikeus nauttia rauhassa omaisuudestaan.

Keneltäkään ei saa riistää hänen omaisuuttaan paitsi julkisen edun nimissä ja laissa määrättyjen ehtojen sekä kansainvälisen oikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti.

Edellä olevat määräykset eivät kuitenkaan saa millään tavoin heikentää valtioiden oikeutta saattaa voimaan lakeja, jotka ne katsovat välttämättömiksi omaisuuden käytön valvomiseksi yleisen edun nimissä tai taatakseen verojen tai muiden maksujen tai sakkojen maksamisen."

Kyseessä on kaikille kansallisille perustuslaeille yhteinen peruseriaate. Yhteisöjen tuomioistuin on monet kerrat vahvistanut sen, erityisesti Hauer-tuomiossa (13.12.1979, Kok. 1979, s. 3727).

Sanamuotoa on nykyaikaistettu, mutta 52 artiklan 3 kohdan¹ mukaisesti tällä oikeudella on sama merkitys ja kattavuus kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksessa turvatulla oikeudella eikä ihmisoikeussopimuksessa määriteltyjä rajoituksia saa ylittää.

Omistusoikeuteen liittyvä teollis- ja tekijänoikeuksien suoja mainitaan 2 kohdassa erikseen sen kasvaneen merkityksen ja unionin johdetun oikeuden perusteella. Teollis- ja tekijänoikeudet koskevat kirjallisten ja taiteellisten teosten lisäksi muun muassa patenteja ja tavaramerkkejä sekä lähioikeuksia. Artiklan 1 kohdassa määriteltyjä takuita sovelletaan asianmukaisella tavalla teollis- ja tekijänoikeuksiin.

¹ Unionin perustuslain II-112 artiklan 3 kohta.

18 ARTIKLA¹

Oikeus turvapaikkaan

Oikeus turvapaikkaan taataan pakolaisten oikeusasemaa koskevan 28 päivänä heinäkuuta 1951 tehdyn Geneven yleissopimuksen ja pakolaisten oikeusasemaa koskevan 31 päivänä tammikuuta 1967 tehdyn pöytäkirjan määräysten sekä tämän perustuslain mukaisesti.

Selitys

Artiklan teksti perustuu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 63 artiklaan, joka on nyt korvattu unionin perustuslain III-266 artiklalla, joka velvoittaa unionin noudattamaan pakolaisten oikeusasemaa koskevaa Geneven yleissopimusta. On syytä viitata perustuslakiin liitettyjen Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja Irlantia sekä Tanskaa koskevien pöytäkirjojen määräyksiin, jotta voidaan määritellä, missä määrin nämä valtiot toteuttavat unionin oikeutta tällä alalla, ja miltä osin tätä artiklaa sovelletaan niihin. Artiklassa noudatetaan perustuslakiin liitettyä turvapaikkaa koskevaa pöytäkirjaa.

19 ARTIKLA²

Suoja palauttamis-, karkottamis- ja luovuttamistapauksissa

1. Joukkokarkotukset kielletään.

¹ Unionin perustuslain II-78 artikla.

² Unionin perustuslain II-79 artikla.

2. Ketään ei saa palauttaa, karkottaa tai luovuttaa sellaiseen maahan, jossa häntä vakavasti uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu epäinhimillinen tai halventava rangaistus tai kohtelu.

Selitys

Artiklan 1 kohdalla on sama merkitys ja kattavuus kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksen neljännen lisäpöytäkirjan joukkokarkotusta koskevalla 4 artiklalla. Sillä on tarkoitus taata, että jokainen päätös tutkitaan erikseen ja että kaikkien tietyn valtion kansalaisten karkotuksesta ei voida päättää yhdellä toimenpiteellä (ks. myös kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen 13 artikla).

Artiklan 2 kohdassa otetaan huomioon Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklaa koskeva Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö (ks. Ahmed vs. Itävalta, tuomio 17.12.1996, Kok. 1996, VI-2206 ja Soering, tuomio 7.7.1989).

III OSASTO

TASA-ARVO

20 ARTIKLA¹

Yhdenvertaisuus lain edessä

Kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.

Selitys

Artikla vastaa yleistä oikeusperiaatetta, joka on otettu mukaan kaikkiin eurooppalaisiin perustuslakeihin ja jonka myös yhteisöjen tuomioistuin on tunnustanut yhteisön oikeuden peruseriaatteeksi (tuomio 13.11.1984, Racke, asiassa 283/83, Kok. 1984, s. 3791; tuomio 17.4.1997, asiassa C-15/95, EARL, Kok. 1997, I-1961 ja tuomio 13.4.2000, asiassa C-292/97, Karlsson, Kok. 2000, s. 2737).

21 ARTIKLA²

Syrjäntäkielto

1. Kielletään kaikenlainen syrjintä, joka perustuu sukupuoleen, rotuun, ihonväriin tai etniseen taikka yhteiskunnalliseen alkuperään, geneettisiin ominaisuuksiin, kieleen, uskontoon tai vakaumukseen, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen vähemmistöön kuulumiseen, varallisuuteen, syntyperään, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen tai muuhun sellaiseen seikkaan.

¹ Unionin perustuslain II-80 artikla.

² Unionin perustuslain II-81 artikla.

2. Kielletään kaikenlainen kansalaisuuteen perustuva syrjintä tämän perustuslain soveltamisalalla, sanotun kuitenkin rajoittamatta sen erityismääräysten soveltamista.

Selitys

Artiklan 1 kohta perustuu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 13 artiklaan, joka on nyt korvattu unionin perustuslain III-124 artiklalla, ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 14 artiklaan sekä geeniperimän osalta ihmisoikeuksista ja biolääketieteestä tehdyn yleissopimuksen 11 artiklaan. Sitä sovelletaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 14 artiklan mukaisesti niiltä osin kuin se on yhteneväinen kyseisen artiklan kanssa.

Artiklan 1 kohdan ja unionin perustuslain III-124 artiklan välillä ei ole ristiriitaa tai yhteensopimattomuutta. Viimeksi mainitulla artiklalla on toinen soveltamisala ja tarkoitus: siinä annetaan unionille valta hyväksyä säädöksiä, myös sellaisia, joilla yhdenmukaistetaan jäsenvaltioiden lakeja ja asetuksia, tiettyjen, kyseisessä artiklassa tyhjentävästi luetteloitujen syrjinnän muotojen torjumiseksi. Tämä lainsäädäntö voi kattaa jäsenvaltioiden viranomaisten toiminnan (sekä yksityisten ihmisten väliset suhteet) millä tahansa unionin toimivaltaan kuuluvalla alalla. Sen sijaan 21 artiklan¹ 1 kohdassa jäljempänä ei anneta minkäänlaisia valtuuksia hyväksyä syrjintää kieltäviä lakeja jäsenvaltioiden tai yksityisen toiminnan näillä aloilla eikä siinä kiellä syrjintää kertakaikkisesti mainituilla aloilla. Siinä käsitellään vain itse unionin toimielinten ja elinten harjoittamaa syrjintää niiden käyttäessä unionin perustuslain I ja III osan muiden artiklojen mukaista toimivaltaansa ja jäsenvaltioiden harjoittamaa syrjintää ainoastaan silloin, kun ne panevat täytäntöön unionin lainsäädäntöä. Näin ollen 1 kohta ei muuta unionin perustuslain III-124 artiklan nojalla myönnetyn toimivallan laajuutta eikä mainitun artiklan tulkintaa.

Artiklan 2 kohta vastaa unionin perustuslain I-4 artiklan 2 kohtaa, ja sitä on sovellettava kyseisen artiklan mukaisesti.

¹ Unionin perustuslain II-81 artikla.

22 ARTIKLA¹

Kulttuurinen, uskonnollinen ja kielellinen monimuotoisuus

Unioni kunnioittaa kulttuurista, uskonnollista ja kielellistä monimuotoisuutta.

Selitys

Artikla perustuu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklaan ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 151 artiklan 1 ja 4 kohtaan, jotka koskevat kulttuuria ja jotka on nyt korvattu unionin perustuslain III-280 artiklan 1 ja 4 kohdalla. Kulttuurien ja kielten monimuotoisuuden kunnioittamisesta määrätään nyt myös unionin perustuslain I-3 artiklan 3 kohdassa. Artiklaan on vaikuttanut myös Amsterdamin sopimuksen päätösasiakirjaan liitetty kirkkojen ja ei-tunnustuksellisten järjestöjen asemaa koskeva julistus N:o 11, joka on nyt sisällytetty unionin perustuslain I-52 artiklaan.

23 ARTIKLA²

Naisten ja miesten välinen tasa-arvo

Naisten ja miesten välinen tasa-arvo on varmistettava kaikilla aloilla työelämä ja palkkaus mukaan lukien.

Tasa-arvon periaate ei estä pitämästä voimassa tai toteuttamasta toimenpiteitä, jotka tarjoavat erityisetuja aliedustettuna olevalle sukupuolelle.

¹ Unionin perustuslain II-82 artikla.

² Unionin perustuslain II-83 artikla.

Selitys

Artiklan ensimmäinen kohta perustuu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 2 artiklaan ja 3 artiklan 2 kohtaan, joissa unionin päämääräksi määritellään miesten ja naisten välisen tasa-arvon edistäminen ja jotka on nyt korvattu unionin perustuslain I-3 ja III-116 artiklalla, sekä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 141 artiklan 1 kohtaan, joka on nyt korvattu unionin perustuslain III-214 artiklan 1 kohdalla. Se on saanut vaikutteita 3 päivänä toukokuuta 1996 tehdyn tarkistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan 20 artiklasta sekä työtekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevan yhteisön peruskirjan 16 kohdasta.

Se perustuu myös Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 141 artiklan 3 kohtaan, joka on korvattu unionin perustuslain III-214 artiklan 3 kohdalla, sekä miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta mahdollisuuksissa työhön, ammatilliseen koulutukseen ja uralla etenemiseen sekä työoloissa annetun neuvoston direktiivin 76/207/ETY 2 artiklan 4 kohtaan.

Artiklan toiseen kohtaan on otettu lyhyemmässä muodossa unionin perustuslain III-214 artiklan 4 kohta, jonka mukaan yhdenvertaisen kohtelun periaate ei estä pitämästä voimassa tai toteuttamasta sellaisia erityisetuja tarjoavia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on helpottaa aliedustettuna olevan sukupuolen ammatillisen toiminnan harjoittamista taikka ehkäistä tai hyvittää ammattiuraan liittyviä haittoja. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 2 kohdan¹ mukaisesti tällä kohdalla ei muuteta unionin perustuslain III-214 artiklan 4 kohtaa.

¹ Unionin perustuslain II-112 artiklan 2 kohta.

24 ARTIKLA¹

Lapsen oikeudet

1. Lapsella on oikeus hänen hyvinvoinnilleen välttämättömään suojeluun ja huolenpitoon. Lapsen on saatava ilmaista vapaasti mielipiteensä. Lapsen mielipide on hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti otettava huomioon häntä koskevissa asioissa.
2. Kaikissa lasta koskevissa viranomaisten tai yksityisten laitosten toimissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.
3. Jokaisella lapsella on oikeus ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä kumpaankin vanhempansa säännöllisesti, jollei se ole lapsen edun vastaista.

Selitys

Artikla perustuu lapsen oikeuksista New Yorkissa 20 päivänä marraskuuta 1989 allekirjoitettuun yleissopimukseen, jonka kaikki jäsenvaltiot ovat ratifioineet, ja erityisesti sen 3, 9, 12 ja 13 artiklaan.

Tässä 3 kohdassa otetaan huomioon, että vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toteuttamisen osana oleva unionin lainsäädäntö sellaisissa yksityisoikeudellisissa asioissa, joilla on rajatylittäviä vaikutuksia ja joita varten unionin perustuslain III-269 artiklassa annetaan tarpeellinen toimivalta, voi sisältää nimenomaan tapaamisoikeuden, jolla varmistetaan, että lapsi voi säännöllisesti ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä kumpaankin vanhempansa.

¹ Unionin perustuslain II-84 artikla.

25 ARTIKLA¹

Ikääntyneiden henkilöiden oikeudet

Unioni tunnustaa ikääntyneiden henkilöiden oikeuden ihmisarvoiseen ja itsenäiseen elämään sekä oikeuden osallistua yhteiskunnalliseen elämään ja kulttuurielämään, ja kunnioittaa näitä oikeuksia.

Selitys

Artikla pohjautuu tarkistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan 23 artiklaan sekä työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevan yhteisön peruskirjan 24 ja 25 kohtaan. Oikeuteen osallistua yhteiskunnalliseen elämään ja kulttuurielämään sisältyy luonnollisesti oikeus osallistua poliittiseen elämään.

26 ARTIKLA²

Vammaisten sopeutuminen yhteiskuntaan

Unioni tunnustaa vammaisten oikeuden päästä osallisiksi toimenpiteistä, joilla edistetään heidän itsenäistä elämäänsä, yhteiskunnallista ja ammatillista sopeutumistaan sekä osallistumistaan yhteiskuntaelämään, ja kunnioittaa tätä oikeutta.

Selitys

Artiklaan sisältyvä periaate perustuu Euroopan sosiaalisen peruskirjan 15 artiklaan ja se on myös saanut vaikutteita työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevan yhteisön peruskirjan 26 kohdasta.

¹ Unionin perustuslain II-85 artikla.

² Unionin perustuslain II-86 artikla.

IV OSASTO

YHTEISVASTUU

27 ARTIKLA¹

Työntekijöiden oikeus saada tietoja ja tulla kuulluksi yrityksessä

Työntekijöille tai heidän edustajilleen on asianmukaisilla tasoilla taattava mahdollisuus saada riittävän ajoissa tietoa ja tulla kuulluksi unionin oikeuden sekä kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisissa tapauksissa ja niissä määrätyin edellytyksin.

Selitys

Artikla on tarkistetussa Euroopan sosiaalisessa peruskirjassa (21 artikla) sekä työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevassa yhteisön peruskirjassa (17 ja 18 kohta). Sitä sovelletaan unionin oikeudessa ja kansallisissa lainsäädännöissä määrättyjen edellytysten mukaisesti. Viittauksella asianmukaisiin tasoihin tarkoitetaan unionin oikeudessa tai kansallisissa lainsäädännöissä ja käytännöissä määriteltyjä tasoja, joihin voi sisältyä Euroopan taso, kun unionin lainsäädännössä niin säädetään. Unionin säännöstöä on tällä alalla huomattavasti: unionin perustuslain III-211 ja III-212 artikla sekä direktiivit 2002/14/EY (työntekijöille tiedottamista ja heidän kuulemistaan koskevat yleiset puitteet Euroopan yhteisössä), 98/59/EY (joukkovähentäminen), 2001/23/EY (yrityksen luovutus) ja 94/45/EY (eurooppalainen yritysneuvosto).

¹ Unionin perustuslain II-87 artikla.

28 ARTIKLA¹

Neuvotteluoikeus ja oikeus työtaistelutoimiin

Työntekijöillä ja työnantajilla tai näiden järjestöillä on unionin oikeuden sekä kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisesti oikeus asianmukaisilla tasoilla neuvotella ja tehdä työ- ja virkaehtosopimuksia sekä oikeus ryhtyä eturistiriitatilanteissa etujensa puolustamiseksi työtaistelutoimiin, lakko mukaan lukien.

Selitys

Artikla perustuu Euroopan sosiaalisen peruskirjan 6 artiklaan sekä työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevaan yhteisön peruskirjaan (12–14 kohta). Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on tunnustanut lakko-oikeuden yhdeksi Euroopan ihmisoikeussopimuksen 11 artiklassa esitetyn ammatillisen järjestäytymisoikeuden osaksi. Niiden asianmukaisten tasojen osalta, joilla voidaan käydä työehtosopimusneuvotteluja, viitataan edellisen artiklan selitykseen. Yhteistoimien, kuten lakon, toteuttamista koskevien menettelyjen ja rajoitusten osalta noudatetaan kansallisia lainsäädäntöjä ja käytäntöjä. Tähän kuuluu myös kysymys siitä, voidaanko niitä toteuttaa samanaikaisesti useassa jäsenvaltiossa.

29 ARTIKLA²

Oikeus työnvälityspalveluihin

Jokaisella on oikeus maksuttomiin työnvälityspalveluihin.

¹ Unionin perustuslain II-88 artikla.

² Unionin perustuslain II-89 artikla.

Selitys

Artikla perustuu Euroopan sosiaalisen peruskirjan 1 artiklan 3 kohtaan sekä työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevan yhteisön peruskirjan 6 kohtaan.

30 ARTIKLA¹

Suoja perusteettoman irtisanomisen yhteydessä

Jokaisella työntekijällä on oikeus suojaan perusteettomalta irtisanomiselta unionin oikeuden sekä kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisesti.

Selitys

Artikla pohjautuu tarkistetun sosiaalisen peruskirjan 24 artiklaan. Katso myös direktiivit 80/987/EY työntekijöiden suojasta työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa ja 2001/23/EY työntekijöiden oikeuksien turvaamisesta yrityksen luovuttamisen yhteydessä.

31 ARTIKLA²

Oikeudenmukaiset ja kohtuulliset työolot ja työehdot

1. Jokaisella työntekijällä on oikeus terveellisiin, turvallisiin ja ihmisarvoisiin työoloihin ja työehtoihin.

¹ Unionin perustuslain II-90 artikla.

² Unionin perustuslain II-91 artikla.

2. Jokaisella työntekijällä on oikeus enimmäistyöajan rajoitukseen sekä päivittäisiin ja viikoittaisiin lepoaikoihin ja palkalliseen vuosilomaan.

Selitys

1. Tämän artiklan 1 kohta perustuu toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä annettuun direktiiviin 89/391/ETY. Sen pohjana on myös sosiaalisen peruskirjan 3 artikla ja työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevan yhteisön peruskirjan 19 kohta sekä siltä osin kuin on kyse oikeudesta nauttia arvostusta työssä, tarkistetun sosiaalisen peruskirjan 26 artikla. Ilmaus "työehdot" on käsitettävä unionin perustuslain III-213 artiklan mukaisesti.
2. Artiklan 2 kohta perustuu tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista annettuun direktiiviin 93/104/EY sekä Euroopan sosiaalisen peruskirjan 2 artiklaan sekä työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevan yhteisön peruskirjan 8 kohtaan.

32 ARTIKLA¹

Lapsityövoiman käytön kieltö ja nuorten suojele työssä

Lapsityövoiman käyttö on kielletty. Työhön pääsemiseksi vaadittava vähimmäisikä ei saa olla alempi kuin ikä, jolloin oppivelvollisuus päättyy, sanotun kuitenkin rajoittamatta nuorille suotuisampien sääntöjen soveltamista ja rajoitettuja poikkeuksia.

¹ Unionin perustuslain II-92 artikla.

Työhön otetuille nuorille on annettava heidän ikänsä mukaiset työolot ja -ehdot ja heitä on suojeltava taloudelliselta hyväksikäytöltä ja työltä, joka saattaa vahingoittaa heidän turvallisuuttaan, terveyttään tai fyysistä, henkistä, moraalista tai sosiaalista kehitystään tai haitata heidän koulutustaan.

Selitys

Artikla perustuu nuorten työntekijöiden suojelusta annettuun direktiiviin 94/33/EY sekä Euroopan sosiaalisen peruskirjan 7 artiklaan ja työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevan yhteisön peruskirjan 20–23 kohtaan.

33 ARTIKLA¹

Perhe- ja työelämä

1. Perheen oikeudellinen, taloudellinen ja yhteiskunnallinen suoja varmistetaan.
2. Voidakseen sovittaa yhteen perhe- ja työelämänsä jokaisella on oikeus suojaan irtisanomiselta äitiyteen liittyvän syyn vuoksi sekä oikeus vanhempainlomaan ja palkalliseen äitiyslomaan lapsen syntymän tai lapseksiottamisen johdosta.

¹ Unionin perustuslain II-93 artikla.

Selitys

Perusoikeuskirjan 33 artiklan¹ 1 kohta perustuu Euroopan sosiaalisen peruskirjan 16 artiklaan. Artiklan 2 kohta pohjautuu neuvoston direktiiviin 92/85/ETY toimenpiteistä raskaana olevien ja äskettäin synnyttäneiden tai imettävien työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen kannustamiseksi työssä sekä direktiiviin 96/34/EY UNICE:n, CEEP:n ja EAY:n tekemästä vanhempainlomaa koskevasta puitesopimuksesta. Se perustuu myös Euroopan sosiaalisen peruskirjan 8 artiklaan (äitiyssuojelu) ja on saanut vaikutteita tarkistetun sosiaalisen peruskirjan 27 artiklasta (perheellisten työntekijöiden oikeus tasavertaisiin mahdollisuuksiin ja tasavertaiseen kohteluun). Äitiyteen sisältyy ajanjakso hedelmöittämisestä imettämiseen.

34 ARTIKLA²

Sosiaaliturva ja toimeentulotuki

1. Unioni tunnustaa oikeuden sosiaaliturvaetuuksiin ja sosiaalipalveluihin, joilla taataan suoja muun muassa raskauden ja synnytyksen aikana ja sairauden, työtapaturman, hoidon tarpeen ja vanhuuden varalta sekä työpaikan menetyksen yhteydessä unionin oikeuden sekä kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisesti, ja se kunnioittaa tätä oikeutta.
2. Jokaisella unionissa laillisesti asuvalla ja siellä laillisesti liikkuvalla on oikeus sosiaaliturvaetuuksiin ja sosiaalisiin etuihin unionin oikeuden sekä kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisesti.

¹ Unionin perustuslain II-93 artikla.

² Unionin perustuslain II-94 artikla.

3. Yhteiskunnallisen syrjäytymisen ja köyhyyden torjumiseksi unioni tunnustaa oikeuden toimeentulotukeen ja asumistukeen tarkoituksena turvata ihmisarvoinen elämä vähävaraisille, unionin oikeuden sekä kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisesti, ja se kunnioittaa tätä oikeutta.

Selitys

Perusoikeuskirjan 34 artiklan¹ 1 kohdassa esitetty periaate perustuu Euroopan unionin perustamissopimuksen 137 ja 140 artiklaan, jotka on nyt korvattu unionin perustuslain III-210 ja III-213 artiklalla, sekä Euroopan sosiaalisen peruskirjan 12 artiklaan ja työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevan yhteisön peruskirjan 10 kohtaan. Unionin on noudatettava tätä periaatetta, kun se toteuttaa unionin perustuslain III-210 ja III-213 artiklassa sille annettua toimivaltaa. Viittaus sosiaalipalveluihin koskee tapauksia, joissa tällaisia palveluja on otettu käyttöön tiettyjen etuuksien varmistamiseksi, mutta se ei tarkoita, että tällaiset palvelut olisi otettava käyttöön, jos niitä ei ole olemassa. Ilmaisuu "äitiys" on käsitettävä samalla tavoin kuin edellisessä artiklassa.

Artiklan 2 kohta perustuu Euroopan sosiaalisen peruskirjan 12 artiklan 4 kohtaan ja 13 artiklan 4 kohtaan sekä työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevan yhteisön peruskirjan 2 kohtaan ja siinä esitetään säännöt, jotka johtuvat asetuksesta N:o 1408/71 ja asetuksesta N:o 1612/68.

Artiklan 3 kohtaan ovat vaikuttaneet Euroopan sosiaalisen peruskirjan 13 artikla ja tarkistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan 30 ja 31 artikla sekä työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevan yhteisön peruskirjan 10 kohta. Unionin on noudatettava sitä politiikoissa, jotka perustuvat unionin perustuslain III-210 artiklaan.

¹ Unionin perustuslain II-94 artikla.

35 ARTIKLA¹

Terveyden suojele

Jokaisella on oikeus saada ehkäisevää terveydenhoitoa ja sairaanhoitoa kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisin edellytyksin. Ihmisten terveyden korkeatasoinen suojele varmistetaan kaikkien unionin politiikkojen ja toimintojen määrittelyssä ja toteuttamisessa.

Selitys

Tämän artiklan periaatteet perustuvat Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 152 artiklaan, joka on nyt korvattu unionin perustuslain III-278 artiklalla, sekä Euroopan sosiaalisen peruskirjan 11 ja 13 artiklaan. Artiklan toisessa virkkeessä toistetaan unionin perustuslain III-278 artiklan 1 kohta.

36 ARTIKLA²

Mahdollisuus käyttää yleistä taloudellista etua koskevia palveluja

Edistääkseen unionin sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta unioni tunnustaa mahdollisuuden käyttää kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisia yleistä taloudellista etua koskevia palveluja tämän perustuslain mukaisesti, ja se kunnioittaa tätä oikeutta.

¹ Unionin perustuslain II-95 artikla.

² Unionin perustuslain II-96 artikla.

Selitys

Artikla noudattaa täysin unionin perustuslain III-122 artiklaa eikä siinä luoda uutta oikeutta. Siinä vain vahvistetaan periaate, jonka mukaan unioni kunnioittaa kansallisessa lainsäädännössä säädettyä mahdollisuutta käyttää yleistä taloudellista etua koskevia palveluja, mikäli säännökset ovat sopuinnussa unionin oikeuden kanssa.

37 ARTIKLA¹

Ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojelun korkea taso ja ympäristön laadun parantaminen on sisällytettävä unionin politiikkoihin ja varmistettava kestävän kehityksen periaatteen mukaisesti.

Selitys

Artiklan periaate perustuu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 2, 6 ja 174 artiklaan, jotka on nyt korvattu unionin perustuslain I-3 artiklan 3 kohdalla sekä III-119 ja III-233 artiklalla.

Artikla on myös saanut vaikutteita tietyistä kansallisista perustuslaeista.

¹ Unionin perustuslain II-97 artikla.

38 ARTIKLA¹

Kuluttajansuoja

Unionin politiikoissa varmistetaan korkeatasoinen kuluttajansuoja.

Selitys

Artiklan periaate perustuu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 153 artiklaan, joka on nyt korvattu unionin perustuslain III-235 artiklalla.

V OSASTO

KANSALAISTEN OIKEUDET

39 ARTIKLA²

Äänioikeus ja vaalikelpoisuus Euroopan parlamentin vaaleissa

1. Jokaisella unionin kansalaisella on äänioikeus ja vaalikelpoisuus Euroopan parlamentin vaaleissa siinä jäsenvaltiossa, jossa hän asuu, samoin edellytyksin kuin kyseisen jäsenvaltion omilla kansalaisilla.
2. Euroopan parlamentin jäsenet valitaan yleisillä, välittömällä, vapailla ja salaisilla vaaleilla.

¹ Unionin perustuslain II-98 artikla.

² Unionin perustuslain II-99 artikla.

Selitys

Perusoikeuskirjan 39 artiklaa¹ sovelletaan unionin perustuslain I ja III osassa määrättyin edellytyksin perusoikeuskirjan 52 artiklan 2 kohdan² mukaisesti. Itse asiassa 39 artiklan¹ 1 kohta vastaa unionin perustuslain I-10 artiklan 2 kohdassa turvattua oikeutta (ks. myös unionin perustuslain III-126 artiklassa oleva oikeusperusta kyseisen oikeuden käyttämistä koskevien yksityiskohtaisten järjestelyjen hyväksymiseksi) ja tämän artiklan 2 kohta vastaa unionin perustuslain I-20 artiklan 2 kohtaa. Artiklan 2 kohdassa toistetaan demokraattisen valtion vaalijärjestelmän peruseriaatteet.

40 ARTIKLA³

Äänioikeus ja vaalikelpoisuus kunnallisvaaleissa

Jokaisella unionin kansalaisella on äänioikeus ja vaalikelpoisuus kunnallisvaaleissa siinä jäsenvaltiossa, jossa hän asuu, samoin edellytyksin kuin kyseisen jäsenvaltion omilla kansalaisilla.

Selitys

Artikla vastaa unionin perustuslain I-10 artiklan 2 kohdassa turvattua oikeutta (ks. myös III-126 artiklassa oleva oikeusperusta kyseisen oikeuden käyttämistä koskevien yksityiskohtaisten järjestelyjen hyväksymiseksi). Sitä sovelletaan perusoikeuskirjan 52 artiklan 2 kohdan² mukaisesti näissä unionin perustuslain I ja III osassa olevissa artikloissa määrättyin edellytyksin.

¹ Unionin perustuslain II-99 artikla.

² Unionin perustuslain II-112 artiklan 2 kohta.

³ Unionin perustuslain II-100 artikla.

41 ARTIKLA¹

Oikeus hyvään hallintoon

1. Jokaisella on oikeus siihen, että unionin toimielimet, elimet ja laitokset käsittelevät hänen asiansa puolueettomasti, oikeudenmukaisesti ja kohtuullisessa ajassa.
2. Tähän oikeuteen sisältyy erityisesti:
 - a) jokaisen oikeus tulla kuulluksi ennen kuin häntä vastaan ryhdytään yksittäiseen toimenpiteeseen, joka vaikuttaa häneen epäedullisesti;
 - b) jokaisen oikeus tutustua häntä koskeviin asiakirjoihin ottaen huomioon oikeutetun luottamuksellisuuden, salassapitovelvollisuuden ja liikesalaisuuden vaatimukset;
 - c) hallintoelinten velvollisuus perustella päätöksensä.
3. Jokaisella on oikeus saada unionilta korvaus niistä vahingoista, joita unionin toimielimet tai niiden henkilökuntaan kuuluvat ovat aiheuttaneet tehtäviään suorittaessaan, jäsenvaltioiden lainsäädännön yhteisten yleisten periaatteiden mukaisesti.
4. Jokainen voi ottaa yhteyttä unionin toimielimiin jollakin tämän perustuslain kielistä, ja hänen on saatava vastaus samalla kielellä.

¹ Unionin perustuslain II-101 artikla.

Selitys

Perusoikeuskirjan 41 artiklan¹ perustana on, että unioni on oikeusyhteisö, jonka ominaispiirteet ovat kehittyneet oikeuskäytännössä, jolla on vakiinnutettu hyvä hallinto yleisenä oikeusperiaatteena (ks. mm. yhteisöjen tuomioistuimen tuomiota 31.3.1992 asiassa C-255/90 P, Burban, Kok. 1992, I-2253 sekä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiota 18.9.1995 asiassa T-167/94, Nölle, Kok. 1995, II-2589 ja tuomiota 9.7.1999 asiassa T-231/97, New Europe Consulting ja muut, Kok. II-2403). Oikeuden esitystapa kahdessa ensimmäisessä kohdassa johtuu oikeuskäytännöstä (yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 15.10.1987 asiassa 222/86, Heylens, Kok. 1987, 4097 n:o 15; tuomio 18.10.1989 asiassa 374/87, Orkem, Kok. 1989, 3283; tuomio 21.11.1991 asiassa C-269/90, TU München, Kok. 1991, I-5469 sekä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 6.12.1994 asiassa T-450/93, Lisrestal, Kok. 1994, II-1177 ja tuomio 18.9.1995 asiassa T-167/94, Nölle, Kok. 1995, II-258) ja perusteluvälvoitteen osalta Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 253 artiklasta, joka on nyt korvattu unionin perustuslain I-38 artiklan 2 kohdalla (ks. myös unionin perustuslain III-398 artiklan oikeusperusta, jonka nojalla voidaan antaa avointa, tehokasta ja riippumatonta eurooppalaista hallintoa tukevaa lainsäädäntöä).

Artiklan 3 kohdassa toistetaan nyt unionin perustuslain III-431 artiklassa turvattu oikeus. Artiklan 4 kohdassa toistetaan nyt unionin perustuslain I-10 artiklan 2 kohdan d alakohdassa ja unionin perustuslain III-129 artiklassa turvattu oikeus. Näitä oikeuksia sovelletaan 52 artiklan 2 kohdan² mukaisesti unionin perustuslain III osassa määriteltyjen edellytysten ja rajoitusten mukaisesti.

Tähän kysymykseen liittyy tärkeänä näkökohtana perusoikeuskirjan 47 artiklassa³ turvattu oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin.

¹ Unionin perustuslain II-101 artikla.

² Unionin perustuslain II-112 artiklan 2 kohta.

³ Unionin perustuslain II-107 artikla.

42 ARTIKLA¹

Oikeus tutustua asiakirjoihin

Jokaisella unionin kansalaisella sekä jokaisella luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä, jonka asuinpaikka tai sääntömääräinen kotipaikka on jäsenvaltiossa, on oikeus tutustua Euroopan unionin toimielinten, elinten ja laitosten asiakirjoihin niiden tallennemuodosta riippumatta.

Selitys

Artiklassa turvattu oikeus on peräisin Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 255 artiklasta, jonka nojalla on annettu asetus 1049/2001. Eurooppa-valmistelukunta on ulottanut tämän asiakirjoihin tutustumista koskevan oikeuden toimielinten, muiden elinten ja erillisvirastojen asiakirjoihin yleensä, asiakirjan muodosta riippumatta (ks. unionin perustuslain I-50 artiklan 3 kohta). Perusoikeuskirjan 52 artiklan 2 kohdan² mukaisesti sitä sovelletaan unionin perustuslain II-112 artiklan 2 kohdan mukaisesti unionin perustuslain I-50 artiklan 3 kohdassa ja III-399 artiklassa määrätyin edellytyksin ja rajoituksin.

43 ARTIKLA³

Euroopan oikeusasiamies

Jokaisella unionin kansalaisella sekä jokaisella luonnollisella henkilöllä ja oikeushenkilöllä, jonka asuinpaikka tai sääntömääräinen kotipaikka on jäsenvaltiossa, on oikeus tehdä Euroopan oikeusasiamiehelle kantelu, joka koskee unionin toimielinten, elinten tai laitosten toiminnassa ilmenneitä epäkohtia, lukuun ottamatta Euroopan unionin tuomioistuimen toimintaa lainkäyttöelimenä.

¹ Unionin perustuslain II-102 artikla.

² Unionin perustuslain II-112 artiklan 2 kohta.

³ Unionin perustuslain II-103 artikla.

Selitys

Tässä artiklassa turvattu oikeus on turvattu unionin perustuslain I-10 ja III-335 artiklassa. Sitä sovelletaan perusoikeuskirjan 52 artiklan 2 kohdan¹ mukaisesti näissä kahdessa artiklassa määrätyin edellytyksin.

44 ARTIKLA²

Oikeus esittää vetoamus

Jokaisella unionin kansalaisella sekä jokaisella luonnollisella henkilöllä ja oikeushenkilöllä, jonka asuinpaikka tai sääntömääräinen kotipaikka on jäsenvaltiossa, on oikeus vedota Euroopan parlamenttiin.

Selitys

Tässä artiklassa turvattu oikeus on turvattu unionin perustuslain I-10 ja III-334 artiklassa. Sitä sovelletaan 52 artiklan 2 kohdan¹ mukaisesti näissä kahdessa artiklassa määrätyin edellytyksin.

45 ARTIKLA³

Liikkumis- ja oleskeluvapaus

1. Jokaisella unionin kansalaisella on oikeus vapaasti liikkua ja oleskella jäsenvaltioiden alueella.

¹ Unionin perustuslain II-112 artiklan 2 kohta.

² Unionin perustuslain II-104 artikla.

³ Unionin perustuslain II-105 artikla.

2. Liikkumis- ja oleskeluvapaus voidaan tämän perustuslain mukaisesti myöntää jäsenvaltion alueella laillisesti asuville kolmansien maiden kansalaisille.

Selitys

Artiklan 1 kohdassa turvataan unionin perustuslain I-10 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettu oikeus (ks. myös III-125 artiklassa oleva oikeusperusta ja yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 17.9.2002, asia C-413/99, Baumbast, Kok. 2002, s. 709). Sitä sovelletaan 52 artiklan 2 kohdan¹ mukaisesti perustuslain III osassa määrättyin edellytyksin ja rajoituksin.

Artiklan 2 kohdassa muistutetaan unionin perustuslain III-265 – III-267 artiklassa unionille annetusta toimivallasta. Tämän vuoksi kyseisen oikeuden myöntäminen riippuu siitä, käyttävätkö toimielimet tätä toimivaltaa.

46 ARTIKLA²

Diplomaatti- ja konsuliviranomaisten antama suojelu

Jokainen unionin kansalainen saa kolmannen maan alueella, jossa jäsenvaltiolla, jonka kansalainen hän on, ei ole edustusta, suojelua minkä tahansa jäsenvaltion diplomaatti- ja konsuliviranomaisilta samoin edellytyksin kuin kyseisen jäsenvaltion omat kansalaiset.

¹ Unionin perustuslain II-112 artiklan 2 kohta.

² Unionin perustuslain II-106 artikla.

Selitys

Artiklassa on turvattu unionin perustuslain I-10 artiklassa tarkoitettu oikeus (ks. myös unionin perustuslain III-127 artiklan oikeusperusta). Sitä sovelletaan 52 artiklan 2 kohdan¹ mukaisesti näissä artikloissa määrättyin edellytyksin.

VI OSASTO

LAINKÄYTTÖ

47 ARTIKLA²

Oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen

Jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa.

Jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa, joka on etukäteen laillisesti perustettu. Jokaisella on oltava mahdollisuus saada neuvoja ja antaa toisen henkilön puolustaa ja edustaa itseään.

Maksutonta oikeusapua annetaan vähävaraisille, jos tällainen apu on tarpeen, jotta asianomainen voisi tehokkaasti käyttää oikeutta saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi.

¹ Unionin perustuslain II-112 artiklan 2 kohta.

² Unionin perustuslain II-107 artikla.

Selitys

Artiklan ensimmäinen kohta perustuu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 13 artiklaan:

"Jokaisella, jonka tässä yleissopimuksessa tunnustettuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava käytettävissään tehokas oikeussuojakeino kansallisen viranomaisen edessä siinäkin tapauksessa, että oikeuksien ja vapauksien loukkauksen ovat tehneet virantoimituksessa olevat henkilöt."

Suoja on unionin oikeudessa kuitenkin laajempi, sillä siinä turvataan oikeus tehokkaiisiin oikeussuojakeinoihin tuomarin edessä. Yhteisöjen tuomioistuin vakiinnutti kyseisen oikeuden unionin oikeuden yleiseksi periaatteeksi tuomiossaan 15.5.1986, Johnston, asia 222/84, Kok. 1986, s. 1651; ks. myös 15.10.1987 annettua tuomiota asiassa 222/86, Heylens, Kok. 1987, 4097 ja 3.12.1992 annettua tuomiota asiassa C-97/91, Borelli, Kok. 1992, I-6313. Tuomioistuimen mukaan kyseistä unionin oikeuden yleistä periaatetta sovelletaan myös jäsenvaltioihin silloin, kun ne soveltavat unionin oikeutta. Tämän oikeuskäytännön kirjaamisella perusoikeuskirjaan ei pyritty muuttamaan perussopimusten mukaista tuomioistuinvalvontaa koskevaa järjestelmää eikä varsinkaan tutkittavaksi ottamista koskevia sääntöjä suoraan Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettavien kanteiden osalta. Eurooppa-valmistelukunta on tarkastellut tuomioistuinvalvontaa koskevaa järjestelmää, myös tutkittavaksi ottamista koskevia sääntöjä, vahvistanut ne ja muuttanut niiden tiettyjä näkökohtia, mikä käy ilmi unionin perustuslain III-353 – III-381 artiklasta ja erityisesti sen III-365 artiklan 4 kohdasta. Tätä 47 artiklaa¹ sovelletaan kaikkien unionin oikeuden takaamien oikeuksien osalta unionin toimielimiin ja jäsenvaltioihin niiden pannaessa täytäntöön yhteisön oikeutta.

¹ Unionin perustuslain II-107 artikla.

Artiklan toinen kohta perustuu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohtaan, joka kuuluu seuraavasti:

"Jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan tai häntä vastaan nostetusta rikossyytteestä. Päätös on annettava julkisesti, mutta lehdistöltä ja yleisöltä voidaan kieltää pääsy koko oikeudenkäyntiin tai osaan siitä demokraattisen yhteiskunnan moraalien, yleisen järjestyksen tai kansallisen turvallisuuden vuoksi nuorten henkilöiden etujen tai osapuolten yksityiselämän suojaamisen niin vaatiessa, tai siinä määrin kuin tuomioistuin harkitsee ehdottoman välttämättömäksi erityisolosuhteissa, joissa julkisuus loukkaisi oikeudenmukaisuutta."

Oikeutta saada asia käsiteltäväksi tuomioistuimessa ei sovelleta unionin oikeudessa ainoastaan oikeuksia ja velvollisuuksia koskeviin riita-asioihin. Tämä johtuu siitä, että unioni on oikeusyhteisö, kuten yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa 194/83, Vihreät vastaan Euroopan parlamentti (tuomio 23.4.1986, Kok. 1988, s. 1339). Euroopan ihmisoikeussopimuksessa annettuja takuita sovelletaan unionissa kuitenkin samalla tavalla niiden soveltamisalaa lukuun ottamatta.

Artiklan kolmannen kohdan osalta on aiheellista todeta, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti oikeusapua on annettava tapauksissa, joissa oikeusavun puuttuminen tekisi tehottomaksi tehokkaan oikeussuojan takuun (Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen asiassa Airey 9.10.1979 antama tuomio, sarja A, Kok. 32, 11). Myös Euroopan unionin tuomioistuimella on oikeusapujärjestelmä.

48 ARTIKLA¹

Syyttömyysolettama ja oikeus puolustukseen

1. Jokaista syytettyä on pidettävä syyttömänä, kunnes hänen syyllisyytensä on laillisesti näytetty toteen.
2. Jokaiselle syytetylle taataan oikeus puolustukseen.

Selitys

Tämä 48 artikla¹ vastaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohtaa, jotka kuuluvat seuraavasti:

- "2. Jokaista rikoksesta syytettyä on pidettävä syyttömänä, kunnes hänen syyllisyytensä on laillisesti näytetty toteen.
3. Jokaisella rikoksesta syytetyllä on seuraavat vähimmäisoikeudet:
 - a) oikeus saada viipymättä yksityiskohtainen tieto häneen kohdistettujen syytteiden sisällöstä ja perusteista hänen ymmärtämällään kielellä;
 - b) oikeus saada riittävästi aikaa ja edellytykset valmistella puolustustaan;
 - c) oikeus puolustautua henkilökohtaisesti tai itse valitsemansa oikeudenkäyntiavustajan välityksellä, ja jos hän ei pysty itse maksamaan saamastaan oikeusavusta, hänen on saatava se korvauksetta oikeudenmukaisuuden niin vaatiessa;

¹ Unionin perustuslain II-108 artikla.

- d) oikeus kuulustella tai kuulustuttaa todistajia, jotka kutsutaan todistamaan häntä vastaan, ja saada hänen puolestaan esiintyvät todistajat kutsutuiksi ja kuulustelluiksi samoissa olosuhteissa kuin häntä vastaan todistamaan kutsutut todistajat;
- e) oikeus saada maksutta tulkin apua, jos hän ei ymmärrä tai puhu tuomioistuimessa käytettyä kieltä."

Tällä oikeudella on 52 artiklan 3 kohdan¹ mukaisesti sama merkitys ja kattavuus kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksessa turvatulla oikeudella.

49 ARTIKLA²

Laillisuusperiaate ja rikoksista määrättävien rangaistusten oikeasuhteisuuden periaate

1. Ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen sellaisen teon tai laiminlyönnin perusteella, joka ei ollut tekohetkellä rikos kansallisen lainsäädännön tai kansainvälisen oikeuden mukaan. Rikoksesta ei saa määrätä sen tekohetkellä sovellettavissa ollutta rangaistusta ankarampaa rangaistusta. Jos rikoksen teon jälkeen laissa säädetään lievemmästä rangaistuksesta, sitä on sovellettava.
2. Tämän artiklan määräykset eivät estä panemasta vireille oikeudenkäyntiä henkilöä vastaan ja tuomitsemasta häntä rangaistukseen teosta tai laiminlyönnistä, joka kansakuntien yhteisesti tunnustamien yleisten periaatteiden mukaan oli tekohetkellä rikos.
3. Rangaistus ei saa olla epäsuhteessa rikoksen vakavuuteen.

¹ Unionin perustuslain II-112 artiklan 3 kohta.

² Unionin perustuslain II-109 artikla.

Selitys

Artiklassa esitetään klassinen sääntö, jonka mukaan rikosoikeudessa ei sovelleta lakeja eikä rangaistuksia taannehtivasti. Siihen on lisätty lievemmän rangaistuksen taannehtiva soveltaminen, joka on käytössä monissa valtioissa ja on esitetty kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen 15 artiklassa.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7 artikla kuuluu seuraavasti:

- "1. Ketään ei ole pidettävä syypäänä rikokseen sellaisen teon tai laiminlyönnin perusteella, joka ei ollut tekohetkellä kansallisen lainsäädännön tai kansainvälisen oikeuden mukaan rikos. Rikoksen tekohetkellä sovellettavissa ollutta rangaistusta ankarampaa rangaistusta ei saa määrätä.
2. Mikään tässä artiklassa ei estä ryhtymästä oikeudenkäyntiin henkilöä vastaan ja tuomitsemasta häntä rangaistukseen teosta tai laiminlyönnistä, joka sivistyskansojen hyväksymien yleisten oikeusperiaatteiden mukaisesti oli tekohetkellä rikollinen teko."

Ainoastaan 2 kohdan ilmaisu "sivistyskansojen" on poistettu. Tämä ei kuitenkaan muuta sisällön osalta kohtaa, joka koskee erityisesti rikoksia ihmiskuntaa vastaan. Oikeudella, joka turvataan, on siis 52 artiklan 3 kohdan¹ mukaisesti sama merkitys ja kattavuus kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksessa turvatulla oikeudella.

Artiklan 3 kohdassa toistetaan rikoksista määrättävien rangaistusten oikeasuhteisuuden yleinen periaate, joka on vakiintunut jäsenvaltioiden yhteisissä valtiosääntöperinteissä ja yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä.

¹ Unionin perustuslain II-112 artiklan 3 kohta.

50 ARTIKLA¹

Kielto syyttää ja rangaista oikeudenkäynnissä kahdesti samasta rikoksesta

Ketään ei saa panna syytteeseen tai rangaista rikoksesta, josta hänet on jo unionissa lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi lain mukaisesti.

Selitys

Euroopan ihmisoikeussopimuksen seitsemännen lisäpöytäkirjan 4 artikla kuuluu seuraavasti:

- "1. Ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti.
2. Edellisen kappaleen määräykset eivät estä ottamasta juttua uudelleen tutkittavaksi asianomaisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti, jos on näyttöä uusista tai vasta esiin tulleista tosiseikoista tai jos aiemmassa prosessissa on tapahtunut sellainen perustavaa laatua oleva virhe, joka voisi vaikuttaa lopputulokseen.
3. Tästä artiklasta ei saa poiketa yleissopimuksen 15 artiklan perusteella."

"Non bis in idem" -sääntöä sovelletaan unionin oikeudessa (lukuisista oikeustapauksista ks. 5.5.1966 annettua tuomiota asiassa Gutmann vastaan komissio, asia 18/65 ja asia 35/65, Kok. 1966, s. 150 ja äskettäin ratkaistun asian osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 20.4.1999, yhdistetyt asiat T-305/94 ja muut, Limburgse Vinyl Maatschappij NV vastaan komissio, Kok. II-931). Täsmennetään, että kumulaation kieltävä sääntö koskee kahden samankaltaisen rangaistuksen yhdistämistä, tässä tapauksessa rikosprosessissa.

¹ Unionin perustuslain II-110 artikla.

"Non bis in idem" -sääntöä ei 50 artiklan¹ mukaisesti sovelleta ainoastaan saman valtion tuomioistuimissa, vaan myös useiden jäsenvaltioiden tuomioistuinten välillä. Tämä vastaa unionin säännöstöä; ks. Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54-58 artikla ja yhteisöjen tuomioistuimen tuomio, 11.2.2003, asia C-187/01, Gözütok, yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta tehdyn yleissopimuksen 7 artikla ja lahjonnan torjuntaa koskevan yleissopimuksen 10 artikla. Muutamat poikkeukset, jotka näissä yleissopimuksissa mahdollistavat jäsenvaltioille "non bis in idem" -säännöstä poikkeamisen, kuuluvat 52 artiklan 1 kohdan² rajoituksia koskevan horisontaalisen lausekkeen piiriin. Seitsemännen lisäpöytäkirjan 4 artiklassa tarkoitetuissa tilanteissa, eli kun periaatetta sovelletaan yhdessä jäsenvaltiossa, on tällä turvatulla oikeudella sama merkitys ja kattavuus kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksen vastaavalla oikeudella.

¹ Unionin perustuslain II-110 artikla.

² Unionin perustuslain II-112 artiklan 1 kohta.

VII OSASTO

PERUSOIKEUSKIRJAN TULKINTAA JA SOVELTAMISTA
KOSKEVAT YLEISET MÄÄRÄYKSET51 ARTIKLA¹

Soveltamisala

1. Tämän perusoikeuskirjan määräykset koskevat unionin toimielimiä, elimiä ja laitoksia toissijaisuusperiaatteen mukaisesti sekä jäsenvaltioita ainoastaan silloin, kun viimeksi mainitut soveltavat unionin oikeutta. Tämän vuoksi ne kunnioittavat tämän perusoikeuskirjan mukaisia oikeuksia, noudattavat sen sisältämiä periaatteita ja edistävät niiden soveltamista kukin toimivaltansa mukaisesti ja unionille tämän perustuslain muissa osissa annetun toimivallan rajoja noudattaen.
2. Tällä perusoikeuskirjalla ei uloteta unionin oikeuden soveltamisalaa unionin toimivaltaa laajemmaksi eikä luoda unionille uutta toimivaltaa tai uusia tehtäviä eikä muuteta tämän perustuslain muissa osissa määriteltyjä toimivaltuuksia ja tehtäviä.

¹ Unionin perustuslain II-111 artikla.

Selitys

Tämän 51 artiklan¹ tarkoituksena on määritellä perusoikeuskirjan soveltamisala. Sen tarkoituksena on määrittää selvästi, että perusoikeuskirjaa sovelletaan ensisijaisesti unionin toimielimiin ja elimiin toissijaisuusperiaatetta noudattaen. Tämä määräys laadittiin noudattaen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklan 2 kohtaa, jonka mukaisesti unionin on kunnioitettava perusoikeuksia, ja se on myös Kölnin Eurooppa-neuvoston antaman valtuutuksen mukainen. Käsite "toimielimet" vahvistetaan unionin perustuslain I osassa. Käsitettä "elimet ja laitokset" käytetään perustuslaissa yleisesti tarkoittamaan kaikkia unionin perustuslailla tai johdetun oikeuden säädöksillä perustettuja elimiä (ks. esim. unionin perustuslain I-50 tai I-51 artikla).

Jäsenvaltioiden osalta yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä johtuu selvästi, että velvollisuus noudattaa unionin puitteissa määriteltyjä perusoikeuksia koskee jäsenvaltioita vain silloin, kun ne toimivat unionin oikeuden alalla (tuomio 13.7.1989, Wachauf, asiassa 5/88, Kok. 1989, s. 2609; tuomio 18.6.1991, ERT, Kok. 1991, I-2925); tuomio, 18.12.1997, asia C-309/96 Annibaldi, Kok. 1997, I-7493. Yhteisöjen tuomioistuin on hiljattain vahvistanut tämän oikeuskäytännön seuraavin sanoin: "Lisäksi on huomattava, että yhteisön oikeusjärjestyksen perusoikeuksien turvaamista koskevat vaatimukset sitovat myös jäsenvaltioita niiden pannahsa yhteisön oikeudensäännöksiä täytäntöön..." (tuomio 13.4.2000, asiassa C-292/97, Kok. 2000 2737, peruste 37). Tätä sääntöä sellaisena kuin se on vakiinnutettu tässä perusoikeuskirjassa sovelletaan tietysti sekä keskusviranomaisiin että alueellisiin tai paikallisiin elimiin ja julkisyhteisöihin silloin, kun ne panevat täytäntöön unionin oikeutta.

¹ Unionin perustuslain II-111 artikla.

Artiklan 2 kohdassa yhdessä 1 kohdan toisen virkkeen kanssa vahvistetaan, ettei peruskirjalla voida laajentaa unionille perustuslain muissa osissa annettuja toimivaltuuksia ja tehtäviä. Tässä on nimenomaisesti mainittu se, mikä loogisesti aiheutuu toissijaisuusperiaatteesta ja siitä, että unionilla on vain sille annettua toimivaltaa. Perusoikeuksilla sellaisina kuin ne ovat unionissa turvattuina on vaikutuksia vain unionin perustuslain I ja III osassa määriteltyjen toimivaltuuksien puitteissa. Näin ollen unionin toimielinten 1 kohdan toisen virkkeen mukainen velvollisuus edistää perusoikeuskirjassa mainittuja periaatteita voi syntyä vain näiden samojen toimivaltuuksien rajoissa.

Artiklan 2 kohdassa vahvistetaan myös, että perusoikeuskirjalla ei saa ulottaa unionin oikeuden soveltamisalaa perustuslain muissa osissa annettua toimivaltaa laajemmalle. Yhteisöjen tuomioistuin on jo vahvistanut tämän säännön unionin oikeudeksi tunnustettujen perusoikeuksien osalta (tuomio 17.2.1998, asia C-249/96, Grant, Kok. 1998, I-621, 45 kohta perusteista). Tämän säännön mukaisesti on selvää, että perusoikeuskirjan sisällyttämisen unionin perustuslakiin ei voida katsoa sinällään laajentavan "unionin oikeuden täytäntöönpanoksi" katsottavaa jäsenvaltioiden toiminta-alaa (jota tarkoitetaan 1 kohdassa ja edellä mainitussa oikeuskäytännössä).

52 ARTIKLA¹

Oikeuksien ja periaatteiden ulottuvuus ja tulkinta

1. Tässä perusoikeuskirjassa tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien käyttämistä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla ja kyseisten oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä kunnioittaen. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti rajoituksia voidaan säätää ainoastaan, jos ne ovat välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia.

¹ Unionin perustuslain II-112 artikla.

2. Tässä perusoikeuskirjassa tunnustettuja oikeuksia, joista on määräyksiä tämän perustuslain muissa osissa, sovelletaan niissä määriteltyjen edellytysten ja rajoitusten mukaisesti.
3. Siltä osin kuin tämän perusoikeuskirjan oikeudet vastaavat ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä yleissopimuksessa taattuja oikeuksia, niiden merkitys ja ulottuvuus ovat samat kuin mainitussa yleissopimuksessa. Tämä määräys ei estä unionia myöntämästä tätä laajempaa suojaa.
4. Siltä osin kuin tässä perusoikeuskirjassa tunnustetaan perusoikeudet sellaisina kuin ne ilmenevät jäsenvaltioiden yhteisestä valtiosääntöperinteestä, näitä perusoikeuksia on tulkittava mainitun perinteen mukaisesti.
5. Tämän perusoikeuskirjan periaatteita sisältävät määräykset voidaan panna täytäntöön unionin toimielinten, elinten tai laitosten oman toimivaltansa puitteissa hyväksymillä lainsäätämisjärjestyksessä hyväksyttävillä säädöksillä, täytäntöönpanosäädöksillä sekä säädöksillä, joita jäsenvaltiot antavat unionin lainsäädännön täytäntöönpanemiseksi. Ne voidaan saattaa tuomioistuimen ratkaistaviksi vain sikäli kuin on kyse tällaisten säädösten tulkinnasta tai niiden laillisuuden valvonnasta.
6. Kansalliset lainsäädännöt ja käytännöt on otettava täysin huomioon siten kuin tässä perusoikeuskirjassa määrätään.
7. Unionin ja jäsenvaltioiden tuomioistuimet ottavat asianmukaisesti huomioon perusoikeuskirjan tulkitsemisen ohjaamiseksi laaditut selitykset.

Selitys

Tällä 52 artiklalla¹ pyritään vahvistamaan perusoikeuskirjan oikeuksien ja periaatteiden kattavuus sekä niiden tulkintaa koskevat säännöt. Artiklan 1 kohdassa käsitellään rajoitussäännöstöä.

Käytettyyn sanamuotoon on vaikuttanut yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö: "...vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan näiden oikeuksien käyttöä voidaan kuitenkin rajoittaa muun muassa yhteisen markkinajärjestelyn yhteydessä, kunhan rajoitukset tosiasiasa palvelevat yleisen edun mukaisia yhteisön tavoitteita eikä niillä puututa näihin oikeuksiin tavoitellun päämäärän kannalta suhteettomasti ja tavalla, jota ei voida hyväksyä ja jolla loukattaisiin näiden oikeuksien keskeistä sisältöä" (tuomio 13.4.2000, asiassa C-292/97, kohta 45). Viittaus unionin tunnustamiin yleisiin etuihin kattaa sekä unionin perustuslain I-2 artiklassa mainitut tavoitteet että muut perustuslain erityismääräyksillä, kuten unionin perustuslain I-5 artiklan 1 kohdalla, III-133 artiklan 3 kohdalla, III-154 ja III-436 artiklalla, suojatut edut.

Artiklan 2 kohdassa viitataan Euroopan yhteisön perustamissopimuksessa jo nimenomaisesti taattuihin oikeuksiin, jotka on tunnustettu uudelleen perusoikeuskirjassa ja jotka nyt mainitaan unionin perustuslain muissa osissa (erityisesti unionin kansalaisuudesta johtuvat oikeudet). Kohdassa selvitetään, että kyseisiä oikeuksia koskevat edelleen niiden perustana olevaan unionin lainsäädäntöön sovellettavat edellytykset ja rajoitukset, joista nyt määrätään unionin perustuslain I ja III osassa. Perusoikeuskirjalla ei muuteta Euroopan yhteisön perustamissopimuksessa annettujen oikeuksien järjestelmää, josta nyt määrätään unionin perustuslain I ja III osassa.

¹ Unionin perustuslain II-112 artikla.

Artiklan 3 kohdan tarkoituksena on varmistaa tarvittava johdonmukaisuus perusoikeuskirjan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen välillä määräämällä säännöstä, jonka mukaan siltä osin kuin perusoikeuskirjan oikeudet vastaavat myös Euroopan ihmisoikeussopimuksessa turvattuja oikeuksia, niillä on sama merkitys ja kattavuus, sallitut rajoitukset mukaan luettuina, kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksessa määrätyillä oikeuksilla. Tästä johtuu erityisesti, että lainsäätäjän on näitä oikeuksia rajoittaessaan noudatettava samoja vaatimuksia, joista määrätään Euroopan ihmisoikeussopimuksen yksityiskohtaisissa rajoituksissa koskevissa määräyksissä, joita siten voidaan soveltaa tähän kohtaan kuuluviin oikeuksiin, sanotun kuitenkin vaikuttamatta unionin oikeuden ja Euroopan unionin tuomioistuimen riippumattomuuteen.

Viittauksella Euroopan ihmisoikeussopimukseen tarkoitetaan sekä yleissopimusta että sen lisäpöytäkirjoja. Turvattujen oikeuksien merkitys ja kattavuus määritellään näiden asiakirjojen lisäksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä. Kohdan viimeisen virkkeen tarkoituksena on antaa unionille mahdollisuus turvata tätä laajempi suoja. Joka tapauksessa perusoikeuskirjassa myönnetty suojan taso ei koskaan saa olla ihmisoikeussopimuksessa taattua alhaisempi.

Perusoikeuskirja ei vaikuta jäsenvaltioiden mahdollisuuksiin soveltaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 15 artiklaa, jonka mukaan voidaan poiketa ihmisoikeussopimuksen mukaisista oikeuksista sodan tai muun yleisen hätätilan aikana, joka uhkaa kansakunnan elämää, toimien toteuttamiseksi kansallisen puolustuksen alalla sodan puhjettua tai lain ja järjestyksen ylläpitämiseksi niiden unionin perustuslain II-5 artiklan 1 kohdassa, III-131 artiklassa ja III-262 artiklassa tunnustettujen velvollisuuksien mukaisesti.

Seuraavassa on luettelo oikeuksista, joiden tällä hetkellä, ja sulkematta pois oikeuden, lainsäädännön ja perussopimusten kehitystä, voidaan katsoa vastaavan tässä kohdassa tarkoitettuja Euroopan ihmisoikeussopimuksen oikeuksia. Luettelossa ei ole Euroopan ihmisoikeussopimukseen nähden uusia oikeuksia.

1. Peruskirjan artiklat, joilla on sama merkitys ja kattavuus kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksen (ECHR) vastaavilla artikloilla:
 - 2 artikla¹ vastaa ECHR:n 2 artiklaa
 - 4 artikla² vastaa ECHR:n 3 artiklaa
 - 5 artiklan 1 ja 2 kohta³ vastaavat ECHR:n 4 artiklaa
 - 6 artikla⁴ vastaa ECHR:n 5 artiklaa
 - 7 artikla⁵ vastaa ECHR:n 8 artiklaa
 - 10 artiklan 1 kohta⁶ vastaa ECHR:n 9 artiklaa
 - 11 artikla⁷ vastaa ECHR:n 10 artiklaa, sanotun kuitenkin rajoittamatta unionin oikeudessa määrättyjä rajoituksia jäsenvaltioiden oikeudelle ottaa käyttöön ECHR:n 10 artiklan 1 kohdan kolmannessa virkkeessä tarkoitettuja lupamenettelyjä
 - 17 artikla⁸ vastaa ECHR:n lisäpöytäkirjan 1 artiklaa

¹ Unionin perustuslain II-62 artikla.
² Unionin perustuslain II-64 artikla.
³ Unionin perustuslain II-65 artikla.
⁴ Unionin perustuslain II-66 artikla.
⁵ Unionin perustuslain II-67 artikla.
⁶ Unionin perustuslain II-70 artikla.
⁷ Unionin perustuslain II-71 artikla.
⁸ Unionin perustuslain II-77 artikla.

- 19 artiklan 1 kohta¹ vastaa ECHR:n neljännen lisäpöytäkirjan 4 artiklaa
 - 19 artiklan 2 kohta¹ vastaa ECHR:n 3 artiklaa sellaisena kuin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien sen tulkitsee
 - 48 artikla² vastaa ECHR:n 6 artiklan 2 ja 3 kohtaa
 - 49 artiklan 1 kohta³ (lukuun ottamatta viimeistä virkettä) ja 2 kohta vastaavat ECHR:n 7 artiklaa.
2. Artiklat, joilla on sama merkitys kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksen vastaavilla artikloilla, mutta joiden kattavuus on laajempi:
- 9 artikla⁴ kattaa ECHR:n 12 artiklan soveltamisalan, mutta se voidaan ulottaa koskemaan muun tyyppisiä avioliittoja, kun kansallisessa lainsäädännössä niin säädetään
 - 12 artiklan 1 kohta⁵ vastaa ECHR:n 11 artiklaa, mutta sen soveltamisala ulottuu Euroopan unionin tasoon

¹ Unionin perustuslain II-79 artikla.

² Unionin perustuslain II-108 artikla.

³ Unionin perustuslain II-109 artikla.

⁴ Unionin perustuslain II-69 artikla.

⁵ Unionin perustuslain II-72 artikla.

- 14 artiklan 1 kohta¹ vastaa ECHR:n lisäpöytäkirjan 2 artiklaa, mutta sen soveltamisala ulotetaan ammatilliseen koulutukseen ja jatko- ja täydennyskoulutukseen pääsyyn
- 14 artiklan 3 kohta¹ vastaa ECHR:n lisäpöytäkirjan 2 artiklaa vanhempien oikeuden osalta
- 47 artiklan 2 ja 3 kohta² vastaa ECHR:n 6 artiklan 1 kohtaa, jonka soveltamisala on rajoitettu oikeuksia ja velvollisuuksia koskeviin riita-asioihin tai rikossyytteisiin; rajoituksella ei ole merkitystä unionin oikeuden ja sen täytäntöönpanon kannalta
- 50 artikla³ vastaa ECHR:n seitsemännen lisäpöytäkirjan 4 artiklaa, mutta sen kattavuus laajennetaan Euroopan unionin tasoon jäsenvaltioiden tuomioistuinten välillä
- lisäksi Euroopan unionin kansalaisia ei unionin oikeuden soveltamisalalla voida pitää ulkomaalaisina, koska kaikki kansallisuuteen perustuva syrjintä on kiellettyä. ECHR:n 16 artiklan ulkomaalaisten oikeuksia koskevia rajoituksia ei siis sovelleta heihin tässä yhteydessä.

¹ Unionin perustuslain II-74 artikla.

² Unionin perustuslain II-107 artikla.

³ Unionin perustuslain II-110 artikla.

Artiklan 4 kohdassa oleva tulkintasääntö perustuu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklan 2 kohdan sanamuotoon (vrt. unionin perustuslain I-9 artiklan 3 kohdan sanamuoto), ja siinä otetaan asianmukaisesti huomioon se lähestymistapa yhteisiin valtiosääntöperinteisiin, jota yhteisöjen tuomioistuin on noudattanut (esim. tuomio 13.12.1979, asia 44/79, Hauer, Kok. 1979, s. 3727; tuomio 18.5.1982, asia 155/79, AM & S, Kok. 1982, s. 1575). Tämän säännön mukaan perusoikeuskirjan oikeuksia ei niinkään pitäisi tulkita joustamattomasti "pienimmän mahdollisen nimittäjän" lähestymistavan mukaan, vaan se olisi nähtävä keinona tarjota korkeatasoinen suoja, joka on sopusoinnussa unionin oikeuden kanssa ja yhdenmukainen yhteisten valtiosääntöperinteiden kanssa.

Artiklan 5 kohdassa selkiytetään perusoikeuskirjaan kirjattujen "oikeuksien" ja "periaatteiden" välistä eroa. Tämän eron perusteella subjektiivisia oikeuksia on kunnioitettava, kun taas periaatteita on noudatettava (51 artiklan¹ 1 kohta). Periaatteita voidaan panna täytäntöön lainsäätämisyjärjestyksestä hyväksyttävien säädösten tai täytäntöönpanosäädösten avulla (joita unioni hyväksyy toimivaltansa mukaisesti ja jäsenvaltiot ainoastaan silloin, kun ne panevat täytäntöön unionin lainsäädäntöä); näin ollen periaatteista tulee tuomioistuinten kannalta merkittäviä ainoastaan silloin kun kyseisiä säädöksiä tulkitaan tai tarkistetaan. Niiden perusteella ei voida kuitenkaan vaatia positiivista toimintaa unionin toimielimiltä tai jäsenvaltioiden viranomaisilta. Tämä on johdonmukaista sekä yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön (ks. erityisesti EY:n perustamissopimuksen 174 artiklan 2 kohdassa (korvattu unionin perustuslain III-233 artiklalla) olevaa ennalta varautumisen periaatetta koskeva oikeuskäytäntö: ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio, 11.9.2002, asia T-13/99, Pfizer vs. neuvosto, jossa on lukuisia viittauksia aikaisempaan oikeuskäytäntöön, sekä maatalouslainsäädännön periaatteita koskevaa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 33 artiklaa (ent. 39 artikla) koskevia tuomioiden sarjaa, esim. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio, asia C-265/85, Van den Berg, Kok. 1987, s. 1155: markkinoiden tasapainottamisen ja kohtuullisten odotusten periaatteen tarkastelu) ja jäsenvaltioiden perustuslaillisten järjestelmien lähestymistapa "periaatteisiin" erityisesti sosiaalilainsäädännön alalla. Havainnollisuuden vuoksi voidaan viitata esimerkkeinä perusoikeuskirjassa tunnustetuista periaatteista muun muassa 25, 26 ja 37 artiklaan². Joissakin tapauksissa perusoikeuskirjan artiklalla saattaa olla merkitystä sekä oikeuden että periaatteen ilmentäjänä, ks. esim. 23, 33 ja 34 artikla³.

¹ Unionin perustuslain II-111 artikla.

² Unionin perustuslain II-85, II-86 ja II-97 artikla.

³ Unionin perustuslain II-83, II-93 ja II-94 artikla.

Artiklan 6 kohdassa viitataan erinäisiin perusoikeuskirjan artikloihin, joissa toissijaisuusperiaatteen mukaisesti viitataan kansallisiin lainsäädäntöihin ja käytäntöihin.

53 ARTIKLA¹

Suojan taso

Tämän perusoikeuskirjan määräyksiä ei saa tulkita siten, että ne rajoittaisivat tai loukkaisivat niitä ihmisoikeuksia ja perusvapauksia, jotka asianomaisella soveltamisalalla tunnustetaan unionin oikeudessa, kansainvälisessä oikeudessa ja niissä kansainvälisissä yleissopimuksissa, joiden osapuolina unioni tai kaikki jäsenvaltiot ovat, ja erityisesti ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä yleissopimuksessa, sekä jäsenvaltioiden valtiosäännöissä.

Selitys

Määräyksen tavoitteena on säilyttää unionin oikeudessa, jäsenvaltioiden lainsäädännössä ja kansainvälisessä oikeudessa kunkin soveltamisalalla tällä hetkellä annetun suojan taso. Euroopan ihmisoikeussopimus mainitaan tässä huomattavan merkityksensä vuoksi.

¹ Unionin perustuslain II-113 artikla.

54 ARTIKLA¹

Oikeuksien väärinkäytön kieltö

Tämän perusoikeuskirjan määräysten ei saa tulkita antavan oikeutta ryhtyä sellaiseen toimintaan tai tehdä sellaista tekoa, jonka tarkoituksena on tehdä tyhjäksi jokin tässä perusoikeuskirjassa tunnustettu oikeus tai vapaus tai rajoittaa sitä laajemmalti kuin tässä perusoikeuskirjassa on sallittu.

Selitys

Tämä artikla vastaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 17 artiklaa:

"Minkään tässä yleissopimuksessa ei saa tulkita suovan millekään valtiolle, ryhmälle tai henkilölle oikeutta ryhtyä sellaiseen toimintaan tai tehdä sellaista tekoa, jonka tarkoituksena on tehdä tyhjäksi jokin tässä yleissopimuksessa tunnustettu oikeus tai vapaus tai rajoittaa niitä enemmän kuin tässä yleissopimuksessa on sallittu".

¹ Unionin perustuslain II-114 artikla.

13. Julistus III-116 artiklasta

Konferenssi on yhtä mieltä siitä, että osana yleistä pyrkimystään poistaa eriarvoisuutta naisten ja miesten väliltä unioni pitää tavoitteenaan eri politiikoissaan torjua kaikenlaista perheväkivaltaa. Jäsenvaltioiden olisi toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet tällaisten rikosten estämiseksi ja niistä rankaisemiseksi sekä niiden uhrien tukemiseksi ja suojelemiseksi.

14. Julistus III-136 ja III-267 artiklasta

Konferenssi katsoo, että jos ehdotus III-267 artiklan 2 kohtaan perustuvaksi eurooppalaiksi tai -puitelaiksi vaikuttaisi jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmän perusteisiin, sen soveltamisala, kustannukset tai rahoitusrakenne mukaan luettuina, taikka vaikuttaisi III-136 artiklan 2 kohdassa mainitulla tavoin järjestelmän rahoituksen tasapainoon, tämän jäsenvaltion edut otetaan asianmukaisesti huomioon.

15. Julistus III-160 ja III-322 artiklasta

Konferenssi muistuttaa, että perusoikeuksien ja -vapauksien kunnioittaminen edellyttää erityisesti asianmukaisen huomion kiinnittämistä siihen, että kyseisten henkilöiden tai yhteisöjen oikeutta lailla säädettyihin oikeusturvan takeisiin suojellaan ja kunnioitetaan. Tätä varten ja jotta taataan rajoittavien toimenpiteiden soveltamisesta henkilöön tai yhteisöön tehtyjen eurooppapäätösten tiukka tuomioistuinvalvonta, näillä päätöksillä on oltava selkeät ja ilmeiset perusteet. Näiden perusteiden olisi vastattava kunkin rajoittavan toimenpiteen erityispiirteitä.

16. Julistus III-167 artiklan 2 kohdan c alakohdasta

Konferenssi toteaa, että III-167 artiklan 2 kohdan c alakohtaa on tulkittava Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olemassa olevan oikeuskäytännön mukaisesti siltä osin kuin on kyse näiden määräysten sovellettavuudesta niille tietyille Saksan liittotasavallan alueille myönnettyihin tukiin, joihin Saksan aikaisempi jako on vaikuttanut.

17. Julistus III-184 artiklasta

Konferenssi vahvistaa III-184 artiklan osalta, että unionin ja jäsenvaltioiden talous- ja finanssipolitiikan on perustuttava kasvupotentiaalin parantamiseen ja julkisen talouden terveen rahoitusaseman varmistamiseen. Vakaus- ja kasvusopimus on näiden tavoitteiden saavuttamisen kannalta tärkeä väline.

Konferenssi vahvistaa pitävänsä kiinni vakaus- ja kasvusopimukseen liittyvistä määräyksistä, joita se pitää kehyksenä, jonka puitteissa jäsenvaltioiden finanssipolitiikkoja on sovittava yhteen.

Konferenssi vahvistaa, että sääntöihin perustuva järjestelmä on paras tae siitä, että sitoumuksia noudatetaan ja että kaikkia jäsenvaltioita kohdellaan tasavertaisesti.

Näissä puitteissa konferenssi vahvistaa myös sitoutumisensa Lissabonin strategian tavoitteisiin: työpaikkojen luomiseen, rakenneuudistuksiin ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen.

Unioni pyrkii saavuttamaan tasapainoisen talouskasvun ja hintavakauden. Talous- ja finanssipolitiikoille on tämän vuoksi asetettava oikeat painopisteet, joiden tavoitteina ovat talousuudistukset, innovaatiot, kilpailukyky sekä yksityisten investointien ja kulutuksen lisääminen heikon talouskasvun aikana. Tämän olisi ilmentävä kansallisella ja unionin tasolla tehtävissä talousarviopäätöksissä erityisesti unionin perustuslain ja vakaus- ja kasvusopimuksen mukaista kurinalaista budjettipolitiikkaa noudattaen tehtävinä julkisen talouden tulojen ja menojen rakenteen uudistuksina.

Jäsenvaltioilla on edessään talousarvioon ja talouteen liittyviä haasteita, joissa korostuu terveen finanssipolitiikan merkitys koko suhdannekierron ajan.

Konferenssi on yhtä mieltä siitä, että jäsenvaltioiden olisi aktiivisesti käytettävä taloudellisen elpymisen kausia vahvistaakseen julkista talouttaan ja parantaakseen rahoitusasemaansa.

Tavoitteena on hyvän suhdanteen aikana saavuttaa asteittain talouden ylijäämä, mikä antaa tarpeellista liikkumavaraa sopeutua talouden laskusuhdanteisiin ja myötävaikuttaisi siten julkisen talouden kestävyyspitkällä aikavälillä.

Jäsenvaltiot odottavat kiinnostuneina komission mahdollisia ehdotuksia ja jäsenvaltioiden uusia esityksiä vakaus- ja kasvusopimuksen täytäntöönpanon tehostamiseksi ja selkeyttämiseksi.

Jäsenvaltiot toteuttavat kaikki tarpeelliset toimenpiteet talouksiensa kasvupotentiaalin parantamiseksi. Tätä tavoitetta voitaisiin tukea talouspolitiikan aiempaa paremmalla yhteensovittamisella. Tämä julistus ei rajoita vakaus- ja kasvusopimuksesta tulevaisuudessa käytävää keskustelua.

18. Julistus III-213 artiklasta

Konferenssi vahvistaa, että III-213 artiklassa mainitut politiikat kuuluvat keskeisiltä osiltaan jäsenvaltioiden toimivaltaan. Unionin tasolla tämän artiklan mukaisesti toteutettavat edistämisen- ja yhteensovittamistoimenpiteet ovat luonteeltaan täydentäviä. Niiden tarkoituksena on jäsenvaltioiden välisen yhteistyön tehostaminen eikä kansallisten järjestelmien yhdenmukaistaminen. Ne eivät vaikuta kussakin jäsenvaltiossa työmarkkinaosapuolten vastuun osalta olemassa oleviin takeisiin ja käytäntöihin.

Tämä julistus ei rajoita unionille toimivallan antavien unionin perustuslain määräysten, myös sosiaalialaa koskevien, soveltamista.

19. Julistus III-220 artiklasta

Konferenssi katsoo, että III-220 artiklassa tarkoitetuilla saaristoalueilla voidaan tarkoittaa myös kokonaisia saarivaltioita edellyttäen, että tarvittavat edellytykset täyttyvät.

20. Julistus III-243 artiklasta

Konferenssi toteaa, että III-243 artiklan määräyksiä on sovellettava nykyisen käytännön mukaisesti. Ilmaisua "toimenpiteet Saksan jaosta aiheutuneen taloudellisen haitan korvaamiseksi, jos toimenpiteet ovat tarpeen tietyille Saksan liittotasavallan alueille, joihin jako on vaikuttanut" on tulkittava Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olemassa olevan oikeuskäytännön mukaisesti.

21. Julistus III-248 artiklasta

Konferenssi on yhtä mieltä siitä, että unionin toiminnassa tutkimuksen ja teknologian kehittämisen alalla otetaan asianmukaisesti huomioon jäsenvaltioiden tutkimuspolitiikkojen peruslinjat ja -valinnat.

22. Julistus III-256 artiklasta

Konferenssi katsoo, että III-256 artikla ei vaikuta jäsenvaltioiden oikeuteen toteuttaa tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen energiahuoltonsa III-131 artiklassa määrätyin edellytyksin.

23. Julistus III-273 artiklan 1 kohdan toisesta alakohdasta

Konferenssi katsoo, että III-273 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettussa eurooppalaissa olisi otettava huomioon rikostutkinnan aloittamista koskevat kansalliset säännöt ja käytännöt.

24. Julistus III-296 artiklasta

Konferenssi toteaa, että yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkeana edustajana toimivan neuvoston pääsihteerin, komission ja jäsenvaltioiden olisi aloitettava Euroopan ulkosuhdehallinnon perustamista koskevat valmistelut heti, kun Euroopan perustuslaista tehty sopimus on allekirjoitettu.

25. Julistus III-325 artiklasta siltä osin kuin on kyse vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta koskevien kansainvälisten sopimusten neuvottelemisesta ja tekemisestä jäsenvaltioiden toimesta

Konferenssi vahvistaa, että jäsenvaltioilla on oikeus neuvotella ja tehdä III osan III osaston IV luvun 3, 4 ja 5 jakson piiriin kuuluvia aloja koskevia sopimuksia kolmansien maiden tai kansainvälisten järjestöjen kanssa, sikäli kuin nämä sopimukset ovat unionin oikeuden mukaisia.

26. Julistus III-402 artiklan 4 kohdasta

III-402 artiklan 4 kohdassa määrätään, että jos uuden rahoituskehyksen vahvistavaa neuvoston eurooppalakia ei ole annettu edellisen rahoituskehyksen voimassaolon päättyessä, jatketaan päättyneen rahoituskehyksen viimeistä vuotta koskevien enimmäismäärien ja muiden toimenpiteiden voimassaoloa, kunnes laki on annettu.

Konferenssi toteaa, että jos uuden rahoituskehyksen vahvistavaa neuvoston eurooppalakia ei ole annettu vuoden 2006 loppuun mennessä ja jos 16 päivänä huhtikuuta 2003 tehdyssä liittymissopimuksessa määrätään vuonna 2006 päättyvästä siirtymäkaudesta määrärahojen jakamiseksi uusille jäsenvaltioille, varojen jakaminen vuodesta 2007 alkaen toteutetaan soveltamalla samoja perusteita kaikkiin jäsenvaltioihin.

27. Julistus III-419 artiklasta

Konferenssi toteaa, että jäsenvaltioiden esittäessä komissiolle tiiviimmän yhteistyön aloittamista koskevan pyynnön ne voivat ilmoittaa, aikovatko ne jo siinä vaiheessa soveltaa III-422 artiklaa, jossa määrätään määräenemmistöpäätöksenteon laajentamista tai tavanomaisen lainsäätämisyjärjestyksen käytöstä.

28. Julistus IV-440 artiklan 7 kohdasta

Korkeat sopimuspuolet sopivat, että Eurooppa-neuvosto tekee IV-440 artiklan 7 kohdan soveltamiseksi eurooppapäätöksen, joka johtaa Mayotten aseman muuttamiseen Euroopan unioniin nähden siten, että tästä alueesta tulee IV-440 artiklan 2 kohdassa ja III-424 artiklassa tarkoitettuihin syrjäisimpiin alueisiin kuuluva, kun Ranskan viranomaiset ilmoittavat Eurooppa-neuvostolle ja komissiolle, että saaren sisäisen aseman meneillään oleva kehittäminen tämän sallii.

29. Julistus IV-448 artiklan 2 kohdasta

Konferenssi katsoo, että mahdollisuus kääntää Euroopan perustuslaista tehty sopimus IV-448 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuille kielille edistää I-3 artiklan 3 kohdan neljännen alakohdan tarkoitettua tavoitetta kunnioittaa unionin kulttuurien ja kielten rikkautta ja monimuotoisuutta. Konferenssi vahvistaa tässä yhteydessä, että unioni pitää arvossa Euroopan kulttuurien monimuotoisuutta ja kiinnittää edelleen erityistä huomiota niihin ja muihin kieliin.

Konferenssi suosittaa, että ne jäsenvaltiot, jotka haluavat käyttää IV-448 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua mahdollisuutta, ilmoittavat neuvostolle kuuden kuukauden kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta sen yhden tai useamman kielen, jolle tämä sopimus käännetään.

30. Julistus Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen ratifiointista

Konferenssi toteaa, että jos neljä viidesosaa jäsenvaltioista on ratifioinut Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen kahden vuoden kuluttua sen allekirjoittamisesta, mutta ratifiointi tuottaa yhdelle tai useammalle jäsenvaltiolle vaikeuksia, Eurooppa-neuvosto ottaa asian käsiteltäväkseen.

B. PERUSTUSLAKIIN LIITETTYJÄ PÖYTÄKIRJOJA KOSKEVAT JULISTUKSET

Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan, Helleenien tasavallan, Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan sekä Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymissopimuksista ja -asiakirjoista tehtyä pöytäkirjaa koskevat julistukset

31. Julistus Ahvenanmaasta

Konferenssi toteaa, että unionin perustuslain IV-440 artiklan 5 kohdassa tarkoitettu Ahvenanmaahan sovellettava järjestely on perustettu Ahvenanmaalla kansainvälisen oikeuden perusteella oleva erityisasema huomioon ottaen.

Tämän vuoksi konferenssi korostaa, että Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan, Helleenien tasavallan, Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan sekä Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymissopimuksista ja -asiakirjoista tehdyssä pöytäkirjassa olevan V osaston 5 jaksoon on otettu erityismääräyksiä.

32. Julistus saamelaisista

Ottaen huomioon Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan, Helleenien tasavallan, Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan sekä Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymissopimuksista ja -asiakirjoista tehdyn pöytäkirjan 60 ja 61 artiklan konferenssi tunnustaa ne velvoitteet ja sitoumukset, jotka Ruotsilla ja Suomella kansallisen ja kansainvälisen oikeuden nojalla on saamelaisiin nähden.

Konferenssi ottaa huomioon, että Ruotsi ja Suomi ovat sitoutuneet saamelaisten elinkeinojen, kielen, kulttuurin ja elämäntavan säilyttämiseen ja kehittämiseen, ja katsoo, että saamelaisten kulttuuri ja perinteiset elinkeinot ovat saamelaisten perinteisillä asuinalueilla riippuvaisia luontaiselinkeinoista, kuten poronhoidosta.

Tämän vuoksi konferenssi korostaa, että Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan, Helleenien tasavallan, Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan sekä Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymissopimuksista ja -asiakirjoista tehdyssä pöytäkirjassa olevan V osaston 6 jaksoon on otettu erityismääräyksiä.

Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymissopimuksesta ja -asiakirjasta tehtyä pöytäkirjaa koskevat julistukset

33. Julistus Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvista alueista Kyproksessa

KONFERENSSI

palauttaa mieleen, että Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymistä Euroopan yhteisöihin koskevan sopimuksen päätössiakirjaan liitetyn, Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvia alueita Kyproksessa koskevan yhteisen julistuksen mukaan Euroopan talousyhteisön ja Yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvien alueiden välisissä suhteissa sovellettava järjestely vahvistetaan tämän yhteisön ja Kyproksen tasavallan kesken sopimuksella sovittavalla tavalla,

ottaa huomioon Kyproksen tasavallan perustamissopimuksen määräykset Yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvista alueista ja 16 päivänä elokuuta 1960 päivätyn, siihen liitetyn noottien vaihdon,

panee merkille Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen ja Kyproksen tasavallan hallituksen välisen, 16 päivänä elokuuta 1960 päivätyin noottien vaihdon Yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvien alueiden hallinnosta ja siihen liitetyn Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen julistuksen, jonka mukaan eräs päätavoitteista, johon on pyrittävä, on suojella Yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvilla alueilla asuvien tai työskentelevien henkilöiden etuja, ja katsoo tämän osalta, että asianomaisille henkilöille olisi annettava mahdollisuuksien mukaan sama kohtelu kuin niille, jotka asuvat tai työskentelevät Kyproksen tasavallan alueella,

panee lisäksi merkille Kyproksen tasavallan perustamissopimuksen määräykset Yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvien alueiden ja Kyproksen tasavallan välisistä tullijärjestelyistä ja erityisesti kyseisen sopimuksen liitteen F määräykset,

panee merkille myös Yhdistyneen kuningaskunnan sitoumuksen, jonka mukaan se ei perusta tulliasemia tai muita rajaesteitä suvereniteettiinsa kuuluvien alueiden ja Kyproksen tasavallan välille, ja Kyproksen tasavallan perustamissopimuksen nojalla tehdyn järjestelyn, jonka mukaan Kyproksen tasavallan viranomaiset huolehtivat Yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvilla alueilla lukuisista julkisista palveluista, maatalouden, tullien ja verotuksen alat mukaan lukien,

vahvistaa, että Kyproksen tasavallan liittyminen Euroopan unioniin ei saisi vaikuttaa Kyproksen tasavallan perustamissopimuksen osapuolten oikeuksiin ja velvoitteisiin,

toteaa, että näin ollen unionin perustuslain ja unionin säädösten eräitä määräyksiä on tarpeen soveltaa Yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluviin alueisiin ja että on tarve sopia erityisestä järjestelystä kyseisten määräysten täytäntöönpanemiseksi Yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvilla alueilla, ja

korostaa, että Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymissopimuksesta ja -asiakirjasta tehdyn pöytäkirjan toisen osan III osastoon sisältyy tätä koskevia erityismääräyksiä.

34. Komission julistus Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvista alueista Kyproksessa

Komissio vahvistaa käsityksensä, jonka mukaan Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymissopimuksesta ja -asiakirjasta tehdyn pöytäkirjan toisen osan III osaston nojalla Yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluviin alueisiin sovellettavan unionin oikeuden säännöksiin kuuluvat:

- a) neuvoston asetus (EY) N:o 3448/93, annettu 6 päivänä joulukuuta 1993, tiettyihin maataloustuotteiden valmistuksessa tuotettuihin tavaroihin sovellettavasta kauppajärjestelmästä;
- b) neuvoston asetus (EY) N:o 1260/1999, annettu 21 päivänä kesäkuuta 1999, rakennerahastoja koskevista yleisistä säännöksistä siltä osin, kuin Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tuesta maaseudun kehittämiseen 17 päivänä toukokuuta 1999 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1257/1999 sitä edellyttää maaseudun kehittämistoimenpiteiden rahoittamiseksi Yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvilla alueilla EMOTR:n tukiosastosta.

35. Julistus Liettuassa sijaitsevasta Ignalinan ydinvoimalaitoksesta

KONFERENSSI

ilmoittaa unionin haluavan jatkaa sellaisen lisätuen myöntämistä Liettualle, joka vastaa sen toteuttamia ponnisteluja ydinvoimalaitoksen käytöstä poistamiseksi, myös Liettuan liittyttyä Euroopan unioniin ja vuoteen 2006 saakka ja sen jälkeenkin ja panee merkille, että Liettua, joka ottaa huomioon tämän solidaarisuuden ilmauksen unionin taholta, on sitoutunut sulkemaan Ignalinan ydinvoimalaitoksen 1 reaktorin ennen vuotta 2005 ja 2 reaktorin vuoteen 2009 mennessä,

myöntää, että Ignalinan ydinvoimalaitoksen, jossa on kaksi entiseltä Neuvostoliitolta perittyä RBMK-tyyppistä 1500 megawatin reaktoriyksikköä, käytöstä poistaminen on ennennäkemätön haaste ja Liettualle poikkeuksellisen painava taloudellinen taakka, joka ei ole suhteessa maan kokoon eikä taloudellisiin voimavaroihin, ja että käytöstä poistaminen jatkuu 6 päivänä toukokuuta 1999 tehdyssä toimielinten välisessä sopimuksessa määriteltyjen rahoitusnäkymien jälkeenkin,

toteaa, että on tarpeen hyväksyä säännökset unionin lisätuen täytäntöönpanosta Ignalinan ydinvoimalaitoksen sulkemisen ja käytöstä poistamisen aiheuttamia seurauksia varten,

toteaa, että Liettuan on unionin tukea käyttäessään kiinnitettävä asianmukaista huomiota niiden alueiden tarpeisiin, joihin Ignalinan ydinvoimalaitoksen sulkeminen vaikuttaa eniten,

julistaa, että tiettyjä julkisella tuella tuettuja toimenpiteitä, kuten Ignalinan ydinvoimalaitoksen käytöstä poistamista, unionin säännösten mukaista ympäristön ennalleensaattamista ja Ignalinan ydinvoimalaitoksen kahden reaktorin sulkemisen jälkeen tarvittavan perinteisen sähköntuotantokapasiteetin uudistamista pidetään sisämarkkinoille soveltuvana, ja

korostaa, että Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymissopimuksesta ja -asiakirjasta tehdyn pöytäkirjan toisen osan IV osastoon sisältyy tätä koskevia erityismääräyksiä.

36. Julistus henkilöiden kauttakulusta maitse Kaliningradin alueen ja Venäjän federaation muiden osien välillä

KONFERENSSI

ottaa huomioon Venäjän federaation Kaliningradin alueen erityisen tilanteen unionin laajentumisen yhteydessä,

tunnustaa Liettuan velvoitteet ja sitoumukset vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustavan säännösten osalta,

panee merkille erityisesti sen, että Liettuan on viimeistään liittymisestä alkaen kaikilta osin sovellettava unionin säännöstöä, joka koskee niiden maiden luetteloa, joiden kansalaisilla on oltava viisumi ylittäessään ulkorajat, ja niiden maiden luetteloa, joiden kansalaisia tämä vaatimus ei koske, sekä unionin säännöstöä, joka koskee yhtenäistä viisumin kaavaa, sekä pantava tämä säännöstö täytäntöön,

katsoo, että henkilöiden kauttakulku maitse Kaliningradin alueen ja Venäjän federaation muiden osien välillä unionin alueen kautta on unionia kokonaisuudessaan koskeva asia, jota olisi käsiteltävä sellaisena ja joka ei saa aiheuttaa epäsuotuisia seurauksia Liettualle,

on tietoinen, että neuvoston on tehtävä päätös tarkastusten poistamisesta sisärajoilla varmistuttuaan siitä, että sitä varten tarvittavat edellytykset ovat täyttyneet,

on päättänyt avustaa Liettuaa täyttämään mahdollisimman pian ne ehdot, jotka vaaditaan täysimääräiselle osallistumiselle ilman sisärajoja olevaan Schengen-alueeseen, ja

korostaa, että Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymissopimuksesta ja -asiakirjasta tehdyn pöytäkirjan toisen osan V osastoon sisältyy tätä koskevia erityismääräyksiä.

37. Julistus Slovakiassa sijaitsevan
Bohunice V1 -ydinvoimalaitoksen 1 ja 2 reaktoreista

KONFERENSSI

paneerille Slovakian sitoumuksen sulkea Bohunice V1 -ydinvoimalaitoksen 1 reaktori vuoden 2006 ja 2 reaktori vuoden 2008 loppuun mennessä ja ilmoittaa unionin haluavan jatkaa rahoitustukea Slovakialle käytöstä poistamista varten Phare-ohjelman puitteissa myönnetyn liittymistä valmistelevan tuen jatkamisena vuoteen 2006 saakka, ja

toteaa, että on tarpeen hyväksyä täytäntöönpanosäännökset yhteisön jatkettua tukea varten, ja

korostaa, että Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymissopimuksesta ja -asiakirjasta tehdyn pöytäkirjan toisen osan IX osastoon sisältyy tätä koskevia erityismääräyksiä.

38. Julistus Kyproksesta

KONFERENSSI

vahvistaa sitoumuksensa Kyproksen ongelman kokonaisvaltaiseen ratkaisemiseen Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston asiaa koskevien päätöslauselmien mukaisesti sekä voimakkaan tukensa Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin tähän päämäärään tähtääville toimille,

katsoo, että Kyproksen ongelmaan ei ole vielä löydetty kokonaisvaltaista ratkaisua,

katsoo, että tämän vuoksi on määrättävä, että unionin säännösten soveltamista lykätään niillä Kyproksen tasavallan alueilla, jotka eivät kuulu Kyproksen tasavallan hallituksen tosiasialliseen hallintaan,

katsoo, että jos Kyproksen ongelmaan löydetään ratkaisu, tämä soveltamisen lykkääminen peruutetaan,

katsoo, että unioni on valmis hyväksymään tällaisen ratkaisun ehdot unionin perustana olevien periaatteiden mukaisesti,

katsoo, että on määrättävä niistä ehdoista, joiden mukaisesti unionin oikeuden asiaankuuluvia säännöksiä sovelletaan edellä mainittujen alueiden ja sekä niiden alueiden, jotka kuuluvat Kyproksen tasavallan hallituksen tosiasialliseen hallintaan, että Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvan itäisen alueen välisellä linjalla,

toivoo, että Kyproksen liittymisestä unioniin on etua kaikille Kyproksen kansalaisille ja että se edistää maan sisäistä rauhaa ja sovintoa,

katsoo näin ollen, ettei mikään Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltaan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymissopimuksesta ja -asiakirjasta tehdyn pöytäkirjan toisen osan X osastossa estä tähän päämäärään tähtääviä toimenpiteitä,

katsoo, että tällaiset toimenpiteet eivät vaikuta unionin säännösten soveltamiseen mainitussa pöytäkirjassa esitettyjen edellytysten mukaisesti missään muussa osassa Kyproksen tasavaltaa, ja

korostaa, että Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltaan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymissopimuksesta ja -asiakirjasta tehdyn pöytäkirjan toisen osan X osastoon sisältyy tätä koskevia erityismääräyksiä.

39. Julistus Tanskan asemaa koskevasta pöytäkirjasta

Konferenssi panee merkille, että kun kyseessä on lainsäädäntöjärjestyksessä annettava säädös, jonka neuvosto antaa yksin tai yhdessä Euroopan parlamentin kanssa ja joka sisältää säännöksiä, joita sovelletaan Tanskaan, sekä sellaisia säännöksiä, joita ei sovelleta Tanskaan, koska niiden oikeusperustaan sovelletaan Tanskan asemasta tehdyn pöytäkirjan I osaa, Tanska julistaa, ettei se käytä äänioikeuttaan estääkseen sellaisten säännösten hyväksymisen, joita ei sovelleta Tanskaan.

Konferenssi panee lisäksi merkille, että Tanska ilmoittaa konferenssin I-43 ja III-329 artiklasta antamansa julistuksen perusteella, että sen osallistumisessa I-43 ja III-329 artiklan nojalla hyväksytyyn toimintaan tai lainsäätämisyksessä annettavaan säädökseen noudatetaan Tanskan asemasta tehdyn pöytäkirjan I ja II osaa.

40. Julistus Euroopan unionin toimielimiä ja elimiä koskevista siirtymämääräyksistä tehdystä pöytäkirjasta

Yhteinen kanta, jonka jäsenvaltiot esittävät Romanian ja/tai Bulgarian unioniin liittymistä koskevissa konferensseissa Euroopan parlamentin paikkojen jaon sekä Eurooppa-neuvostossa ja neuvostossa suoritettavan äänen painottamisen osalta, on seuraava.

1. Jos Romania ja/tai Bulgaria liittyy unioniin ennen I-20 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun Eurooppa-neuvoston päätöksen voimaantuloa, Euroopan parlamentin paikkajako lainsäädäntökautena 2004–2009 on 27 jäsenvaltion unionissa seuraavan taulukon mukainen.

JÄSENVALTIOT	EP:N JÄSENTEN MÄÄRÄ
Saksa	99
Yhdistynyt kuningaskunta	78
Ranska	78
Italia	78
Espanja	54
Puola	54
Romania	35
Alankomaat	27
Kreikka	24
Tšekki	24
Belgia	24
Unkari	24
Portugali	24
Ruotsi	19
Bulgaria	18
Itävalta	18
Slovakia	14
Tanska	14
Suomi	14
Irlanti	13
Liettua	13
Latvia	9
Slovenia	7
Viro	6
Kypros	6
Luxemburg	6
Malta	5
YHTEENSÄ	785

Näin ollen unioniin liittymistä koskevassa sopimuksessa määrätään, poiketen unionin perustuslain I-20 artiklan 2 kohdasta, että Euroopan parlamentin jäsenten lukumäärä voi tilapäisesti olla yli 750 jäsentä lainsäädäntökaudesta 2004–2009 jäljellä olevalla kaudella.

2. Euroopan unionin toimielimiä ja elimiä koskevista siirtymämääräyksistä tehdyn pöytäkirjan 2 artiklan 2 kohdassa äänen painotus Eurooppa-neuvostossa ja neuvostossa on Romanian osalta luku 14 ja Bulgarian osalta luku 10.
3. Kunakin liittymisajankohtana vähimmäismäärä, jota tarkoitetaan Euroopan unionin toimielimiä ja elimiä koskevista siirtymämääräyksistä tehdyssä pöytäkirjassa, lasketaan mainitun pöytäkirjan 2 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

41. Julistus Italiasta

Konferenssi panee merkille, että Euroopan talousyhteisön perustamissopimukseen, sellaisena kuin se on Euroopan unionista tehdyllä sopimuksella muutettuna, vuonna 1957 liitetystä pöytäkirjassa Italiasta todettiin, että:

"KORKEAT SOPIMUSPUOLET,

JOTKA HALUAVAT ratkaista eräät Italiaa koskevat erityisongelmat;

OVAT SOPINEET seuraavista määräyksistä, jotka liitetään tähän sopimukseen:

YHTEISÖN JÄSENVALTIOT,

KIINNITTÄVÄT HUOMIOTA siihen, että Italian hallitus on sitoutunut toteuttamaan talouskasvua koskevan kymmenvuotishjelman, jonka tarkoituksena on Italian talouselämän rakenteellisen epätasapainon korjaaminen erityisesti kehittämällä maan heikoimmin kehittyneiden eteläisten alueiden ja saaristoalueiden perusrakennetta sekä luomalla uusia työpaikkoja työttömyyden poistamiseksi,

PALAUTTAVAT MIELEEN, että kansainväliset yhteistyöjärjestöt, joiden jäseniä jäsenvaltiotkin ovat, ovat ottaneet huomioon Italian hallituksen ohjelman periaatteet ja tavoitteet ja hyväksyneet ne,

TUNNUSTAVAT, että Italian hallituksen ohjelman tavoitteiden toteutuminen on niiden yhteisen edun mukaista,

SOPIVAT Italian hallituksen auttamiseksi tämän tehtävän toteuttamisessa suosittelevansa yhteisön toimielimille, että ne ottavat käyttöön kaikki tässä sopimuksessa määrätyt keinot ja menettelyt varsinkin käyttämällä aiheellisella tavalla Euroopan investointipankin ja Euroopan sosiaalirahaston varoja,

OVAT SITÄ MIELTÄ, että yhteisön toimielinten on tätä sopimusta soveltaessaan otettava huomioon Italian hallituksen lähivuosina jatkuvat ponnistelut sekä tarve välttää sellaisten vaarallisten jännitteiden syntymistä erityisesti maksutaseessa tai työllisyystilanteessa, jotka saattaisivat vaarantaa tämän sopimuksen soveltamisen Italiassa,

TUNNUSTAVAT erityisesti, että 109 H ja 109 I artiklaa sovellettaessa on huolehdittava siitä, että Italian hallitukselta pyydetyt toimenpiteet turvaavat sen talouskasvua ja väestön elintason nostamista edistävän ohjelman toteuttamisen."

JÄSENVALTIOIDEN JULISTUKSET

42. Alankomaiden kuningaskunnan julistus

I-55 artiklasta

Alankomaiden kuningaskunta hyväksyy I-55 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun eurooppapäätöksen sen jälkeen, kun I-54 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun eurooppalain tarkistus on antanut Alankomaille tyydyttävän ratkaisun sen liialliseen negatiiviseen nettomaksuasemaan unionin talousarvioon nähden.

43. Alankomaiden kuningaskunnan julistus

IV-440 artiklasta

Alankomaiden kuningaskunta ilmoittaa, että IV-440 artiklan 7 kohdassa tarkoitettu aloite sellaisen eurooppapäätöksen tekemiseksi, jolla muutetaan Alankomaiden Antillien ja/tai Aruban asemaa unioniin nähden, tehdään ainoastaan Alankomaiden kuningaskunnan valtiosäännön mukaisesti tehdyn päätöksen perusteella.

44. Saksan liittotasavallan, Irlannin, Unkarin tasavallan, Itävallan tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan julistus

Saksa, Irlanti, Unkari, Itävalta ja Ruotsi toteavat, että Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen keskeisiä määräyksiä ei ole merkittävästi muutettu mainitun perustamissopimuksen tultua voimaan ja että ne on saatettava ajan tasalle. Ne kannattavat näin ollen ajatusta jäsenvaltioiden hallitusten edustajien konferenssista, joka olisi kutsuttava koolle mahdollisimman pian.

45. Espanjan kuningaskunnan sekä Ison-Britannian
ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan julistus

Sopimusta Euroopan perustuslaista sovelletaan Gibraltariin Euroopassa sijaitsevana alueena, jonka suhteista ulkovaltoihin huolehtii jäsenvaltio. Tämä ei aiheuta muutoksia asianomaisten jäsenvaltioiden asemaan.

46. Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan julistus
kansalaisten määritelmästä

Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen sekä näistä sopimuksista johdettujen säädösten tai säädösten, jotka pysyvät näiden sopimusten mukaisesti voimassa, osalta Yhdistynyt kuningaskunta antaa uudelleen 31 päivänä joulukuuta 1982 antamansa julistuksen kansalaisten määritelmästä kuitenkin niin, että maininta 'British Dependent Territories Citizens' korvataan maininnalla 'British overseas territories citizens'.

47. Espanjan kuningaskunnan lausuma kansalaisten määritelmästä

Espanja toteaa, että Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen I-10 artiklan mukaisesti jokainen jäsenvaltion kansalainen on unionin kansalainen. Espanja panee niin ikään merkille, että perustuslain heijastamassa Euroopan integraation nykytilanteessa ainoastaan jäsenvaltioiden kansalaisilla on unionin kansalaisuuteen kuuluvat erityiset oikeudet, jollei unionin oikeudessa nimenomaisesti toisin säädetä. Tässä yhteydessä Espanja huomauttaa lopuksi, että unionin perustuslain I-20 ja I-46 artiklan mukaisesti Euroopan parlamentti edustaa tällä hetkellä unionin kansalaisia.

48. Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan julistus
äänioikeudesta Euroopan parlamentin vaaleissa

Yhdistynyt kuningaskunta panee merkille, ettei I-20 artiklan eikä Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen muiden määräysten tarkoituksena ole muuttaa äänioikeuden perustaa Euroopan parlamentin vaaleissa.

49. Belgian kuningaskunnan julistus kansallisista parlamenteista

Belgia toteaa, että Belgian perustuslain nojalla sekä edustajainhuone (Chambre des Représentants) ja liittovaltion parlamentin ylähuone (Sénat du Parlement fédéral) että kieliyhteisöjen ja alueiden parlamentaariset edustajakokoukset toimivat unionin kulloinkin käyttämän toimivallan mukaisesti joko kansallisen parlamenttijärjestelmän osina tai kansallisen parlamentin kamareina.

50. Latvian tasavallan ja Unkarin tasavallan julistus
yhteisen rahan nimen kirjoitusasusta
Euroopan perustuslaista tehdyssä sopimuksessa

Vaikuttamatta Euroopan perustuslaista tehdyssä sopimuksessa tarkoitettuna, seteleissä ja metallirahoissa käytettävän Euroopan unionin yhteisen rahan yhdenmukaiseen kirjoitusasuun Latvia ja Unkari ilmoittavat, että yhteisen rahan nimen kirjoitusasu, perustuslaista tehdyn sopimuksen latvian- ja unkarinkielisessä tekstissä käytetyt johdokset mukaan lukien, ei vaikuta latvian ja unkarin kielten voimassa oleviin nykyisiin sääntöihin.